

„Azokat a politikai elveket, amiket esetleg mi képviselnénk, képviselik mihelytünk sokan mások, és sokkal kiválóbban, mint mi. De az evangéliumot helyettünk mások nem fogják hirdetni. Ezt csak mi adjuk a világnak.”

► Scholz László emlékezete – 6–7. oldal

„Uramisten, csak nehogy későn érkezzek, csak most az egyszer ne érkezzen ide az az autó, míg oda nem érek! Kifulladás, vészesen dörömbölő szívvel álltam meg előtte. A kamion hangosan dudálva...”

► Szerencse – 8. oldal

„Mi köze van ennek az egésznek az evangéliumhoz? Nagyon is sok, hiszen így válhatunk hitelessé. Az érintettek e szokatlan szolgálaton keresztül tapasztalhatják meg, hogy a mi gyülekezetünkben tényleg működik Isten Szentlelke.”

► Beszélj-e hajléktalanul? – 10. oldal

Boldogok a békét teremtők! ► 4. oldal
Arannyal és égi kézzel ► 5. oldal
Oltárfosztás Csillaghegyen ► 5. oldal
A „nagybányai” Ziffer Sándor ► 5. oldal
Soltvadkerti „hajtasok” ► 10. oldal
Mi az, hogy tűzfal? ► 11. oldal

Választás után

■ FRENKL RÓBERT

A politikával és annak – legalábbis demokratikus országban – kitüntetett eseményével, a parlamenti választásokkal kapcsolatban két dolog fenyeget, az egyházban talán különösen is. A választási eredmények, a politika túlbecsülése, illetve jelentőségük lekicsinylése.

Ez utóbbi is igazi veszély, egyfajta rajongás: „Mit érdekel minket az a világi hatalmi játszma? Mi az örök élet valószínűsége? De hazánkban – az egyházakban is – az elmúlt időszakban inkább a túlpolitizáltság, az egyház szekerének a politikához kötése jelentette a veszélyt. Vallásszociológusok szerint az egyházhoz kötődő társadalmi csoportokban többségben vannak a jobboldali politikával rokonszenvezők. A szerény becslés is egy 60:40 százalékos arányt valószínűsít. Kérdés persze, hogy ez milyen nagyságú csoportra vonatkozik. Feltehetőleg inkább a tizenöt-húsz százaléknúra becsült aktív egyháztagra, mint arra a hetvenöt százalékra, amely a legutóbbi népszámláláskor megjelölt vallási kötődését.

Erre mutat a mostani országgyűlési választási eredmény, a szociálliberális koalíció győzelme is. Erőteljes ennek az üzenete azért is, mert a rendszerváltozás óta először fordul elő, hogy a hivatalban levő kormánykoalíciót erősíti meg a választói akarat. Ha ez rosszul is esik azoknak, akik a másik oldal sikerét remélték és tartották az ország érdekében állónak, azt pozitívumként kell elkönyölni, hogy egyértelműen megerősítést nyert:

► Folytatás a 3. oldalon

nem az egyházakhoz való tartozás dönti el a választásokat. Hitben lévő emberek pluralista demokráciában többféle politikai gondolkodással érhetnek egyet. És a jogállamiság diadala, a politikai kultúra, az ellenzék vezérének gratulációja jó érzésünket erősíti.

Csak a saját házunk táján maradva akár büszkékké is lehetünk arra, hogy – az erőteljes emocionális politizálás időszakában is – egyházhoz méltó magatartást tanúsítottunk. A választásokon való részvételre buzdításon kívül más üzenetet nem közvetítettünk.

Más kérdés, hogy időnként – szerencsére csupán elvétve és a maga torz formájában is a véleménynyilvánítás szabadságát tükrözve – az egyházi sajtóban is jelennek meg szélsőséges nézeteket kifejező írók. Ilyen, amikor azt kell olvasnunk, hogy nem is volt rendszerváltozás. Számunkra, akik végigéltük, végigküzdöttük a diktatúra évtizedeit, az elmúlt tizenhat év – kétségtelen ellentmondásaival, gondoljaival együtt – a demokratikus jogállami lét, a pluralizmus pedig még mindig valóságos csoda. Ebben nem kis szerepe van az egyház szabadságának, a korlátok megszűnésének, a misszió és az evangélicizáció lehetőségének, iskoláink, intézményeink működésének. A diktatúra idején megpróbáltatást szenvedők, a meggyőződésükért kiálló példamutatásait, emlékeit is sérti, amikor a mai társadalomban a legkisebb konfliktus – főleg anyagi természetű viták – esetén egyházellenességet emlegetünk.

Választások után

■ PRŐHLE GERGELY

Tekintettel arra, hogy az országos felügyelővé történt megválasztásomat követően ez az első megnyilvánulásom az *Evangelikus Élet* hasábjain, fontosnak tartom, hogy mindenekelőtt köszönetet mondjak a bizalomért, és most is kérem minden, egyházunk jövőjét szívén viselő testvérünk segítségét a feladatra történő további felkészülesemhez. A tervekről, teendőkről őszi beiktatásomig még lesz alkalom írni, beszélni, de mivel országos felügyelőként sem szándékozom lényegesen többet publikálni, mint korábban, talán joggal gondolom úgy, hogy az országgyűlési választások eredményét értékelni hivatalos kommentár egyaránt szólhat az egyházon belül zajló tisztújítás perspektíváiról. Már csak azért is, mert a két választás jelentőségét az egyházi közvélemény számára – különösen annak legfontosabb fórumán – nagyjából azonos jelentőségűnek vélem.

Nem akarom persze saját jelentőségünket túlértékelni és az országos ügyeket bagatellizálni, ugyanakkor egyházunk jövője szempontjából azonos súlyú kérdésnek tartom, hogy kik és miként tudják felismerni és felismertetni az egyház és az állam közötti érdekazonosságokat, a társadalomért, az országért viselt felelősség megosztásának lehetőségét és követelményét. Azért is hangsúlyozom a közös felelősséget, mert biztos vagyok benne, hogy – bárki is irányítja az országot, bármelyik párt adja is a polgármestert

egy adott településen – az egyházi vezetők felelőssége eklézsiánk sorsának alakításában változatlan. Ez konkrétan azt jelenti, hogy nem kényelmesedhetünk el akkor, ha bírjuk a világi hatalom jóindulatát, de nem kedvetlenedhetünk el a jóindulat elmaradása látán sem. Az országért viselt felelősségben – még ha messze nem azonos arányban is – osztozunk. Egyházunkért, Isten igéjének terjesztéséért azonban mi tartozunk felelősséggel, még ha – a történelmi előzmények okán – bizonyos mértékig rá is vagyunk utalva az állami támaszra.

Az országgyűlési választásokat megelőzően ismét napirendre került az egyházak szerepvállalása. A kibontakozott vitában újfent megkérdőjeleztek az álláspontok, „virágba borultak” a jól ismert rögeszmék. A történelmi egyházak látványos jobboldali elkötelezettségével kapcsolatos, durván általánosító fejtegetések olykor igazolásra leltek egy-egy – nem evangélikus – egyházi személy valóban pártos megnyilvánulása által. A baloldalon elhangzott egyházellenes megnyilvánulásokról már írtam e lap hasábjain, ezeket megismételni kár. A régi-új kormány működésére tekintve pedig csak abban reménykedhetünk, hogy ezek a kampány hévében tett meg gondolatlan kijelentések voltak.

Ahhoz nem fér persze kétség, hogy egy jobboldali kormánnyal könnyebben lehetne megállapodni az egyház-finanszírozás ügyes-bajos dolgairól.

► Folytatás a 3. oldalon

Missziói nap az Északi Evangélikus Egyházkerületben

Miskolc, 2006. május 27., szombat

„Közel van, aki igazságot ad...”

9.30: Gyülekezés, éneklet

10.00: Köszöntés – Sándor Frigyes kerületi missziói lelkész

10.05: Nyitóáhitat – Sándor Frigyes

10.20: Előadás: „Közel van, aki igazságot ad...” (Ézs 50,8) – dr. Fabiny Tamás püspök

11.15: Csoportmegbeszélés

12.30: Ebéd

13.30: „Csontjaimba rekesztett tűz” – missziói tapasztalataink. Várjuk azoknak a gyülekezeteknek a jelentkezését, akik szívesen megosztanák a jelenlévőkkel missziói tapasztalataikat, és bizonyosságot tennének szolgálatukról, hogy egymás hite által épülhessünk. *Kérjük, legkésőbb május 15-ig jelentkezzenek a kerületi missziói lelkésznel!*

15.00: Úrvacsorai istentisztelet: „...ha pedig vétkezik valaki, van pártfogónk az Atyánál: az igaz Jézus Krisztus...” (1Jn 2,1) – dr. Cserháti Szabó Izabella lelkész

15.45: Elbocsátás – dr. Fabiny Tamás püspök

Az offertórium a missziós pályázat célját szolgálja. Helyszín: a miskolci evangélikus templom.

A missziói nap résztvevői az egyházkerület vendégei lesznek ebédre. Kérjük a jelentkezéseket május 20-ig leadni!

Miskolci Evangélikus Egyházközség
Sándor Frigyes esperes

3530 Miskolc, Hunyadi u. 8.; telefon: 46/505-726, 46/505-727;
mobil: 20/824-3222; e-mail: luther@chello.hu

Missziói nap a Déli Evangélikus Egyházkerületben

Soltvadkert, 2006. május 27., szombat

Közel van ő!

9.00: Gyülekezés, énektanulás

9.45: Köszöntő – Kis János kerületi missziói lelkész

10.00: Bemutatkozik a soltvadkerti gyülekezet és óvoda

10.30: „Közel van, aki igazságot ad...” (Ézs 50,8) – Bibliatanulmány Ézsaiás próféta könyvének 50. fejezete alapján – Bácskai Károly lelkész

11.30: Csoportos beszélgetés

(helyszín: az általános iskola és a gyülekezeti helyiségek)

13.00: Ebéd

14.00: Missziói munkaágak bizonyágtétele: a sárszentlőrinci cigányok között végzett szolgálat; Alfa-kurzus; Gospel Sasok

15.15: Úrvacsorai istentisztelet: „...van pártfogónk az Atyánál...”

(1Jn 2,1–2) – Káposzta Lajos püspök helyettes

15.45: Zárszó, hirdetések, úti áldás – Gáncs Péter püspök

Az offertórium a missziós pályázat célját szolgálja.

A missziói nap résztvevői az egyházkerület vendégei lesznek ebédre.

Kérjük a jelentkezéseket május 20-ig leadni!

Soltvadkerti Evangélikus Egyházközség

Káposzta Lajos esperes

6230 Soltvadkert, Dr. Gratzter István u. 1.

Mobil: 20/824-7837

E-mail: lajos.kaposzta@lutheran.hu

Missziói nap a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerületben

Bakonycsernye, 2006. május 27., szombat

Közel van ő!

9.00: Gyülekezés, énektanulás

9.45: Köszöntő – Verasztó János kerületi missziói lelkész

10.00: Bemutatkoznak a bakonycsernyei énekkarok

10.30: „Közel van, aki igazságot ad...” (Ézs 50,8) – Bibliatanulmány Ézsaiás próféta könyvének 50. fejezete alapján – Zászkaliczky Péter nyugalmazott lelkész

11.30: Csoportos beszélgetés

(helyszín: az általános iskola és a gyülekezeti helyiségek)

13.00: Ebéd

14.00: Az oroszlányi kórus szolgálata személyes bizonyágtételekkel

15.15: Úrvacsorai istentisztelet: „...van pártfogónk az Atyánál...”

(1Jn 2,1–2) – Szarka István bakonycsernyei lelkész

15.45: Zárszó, hirdetések, úti áldás – Ittész János püspök

Az offertórium a missziói pályázat célját szolgálja. A Luther Kiadó egész nap jelen lesz kedvezményes vásárlással egybekötött bemutakozással. A missziói nap résztvevői az egyházkerület vendégei lesznek ebédre. Kérjük a jelentkezéseket május 20-ig leadni!

Bakonycsernyei Evangélikus Egyházközség

Szarka István és Éva lelkészek

8056 Bakonycsernye, Dózsa u. 1.

Tel.: 22/592-001

Mobil: 20/824-2463; 20/981-5923

E-mail: istvan.szarka@lutheran.hu

É L Ő V Í Z

Az igeidőket újra kell tanulnom,
a jelen hirtelen múlt lett.
A vanból volt,
a szóból szólt,

az élből élt,
a félből félt,

a várból várt,
a járból járt,

az írből írt,
a sírből sírt,
a mesélből mesélt,
a beszélből beszélt,

s a teszből tett,
a nevetből nevetett,

a szeretből szeretett.

Csak a hiszemet, jaj,
múlt időbe ne tedd!

Mert csak úgy lehet elhordozni a terhet
s elviselni a hiányt,
míg hiszem, hogy van jövőndő,
míg vallom: van föltámadás.

Mert lesz élet azon a földön,
ahol ember még sose járt.

A holtakból ott élők lesznek,
s aki mozdulatlan volt,
ott újra jár.

Elnémult ajkon újra szól az ének,
zeng-bong végtelen dallam, magasztalás.

Deméné Smidélus Katalin: Igeidők. – Lélegzetvétel – Kilenc nap a léleknek. Szerk.: Szabó Lajos. Megjelent a Lelkipásztor című evangélikus lelkesi szakfolyóirat mellékleteként. Luther Kiadó, Budapest, 2006. A kötet a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.) is kapható. Ára 720 forint.

SEMPER REFORMANDA

...nincs helye az olyasféle mentegetődzésnek, hogy egyesek könnyebb, mások súlyosabb terheket viselnek, mert a kísértést mértékkel kapja minden ember, s nem kap többet erejénél."

► Luther Márton:

Tizennégy vigasztaló kép megfáradtaknak és megterhelteknek (Virág Jenő fordítása)

Húsvét
Taizében

Magyar nemzetiségű
az örök fogadalmat tévők
között

A húsvéti szünetben tizenegyezer fiatal érkezett Európa számos országából és más földrészekről is, hogy részt vegyen a taizéi ökumenikus találkozókban. A zarándokok között volt – többek közt – mintegy négyezer német, kétezer-hét-száz francia, több száz portugál, spanyol, olasz és skandináv nemzetiségű fiatal. A nagyszombati közös esti ima alkalomával tett örök fogadalmat a közönségben az első magyar testvér – András.

Az elkövetkező napokban a taizéi „szerzetesek” közül néhányan Zágrábba utaznak, hogy előkészítsék a fiatalok 28. európai találkozóját, amelyre 2006. december 28. és 2007. január 1. között először kerül sor Horvátországban. Más taizéi testvérek Kalkuttába mennek, hogy folytassák az ázsiai találkozó szervezését, amely 2006. október 5. és 9. között lesz.

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁN 2. VASÁRNAP (MISERICORDIA DOMINI) – Jn 10,11–16

„A te Jézusod bizonyára jó pásztor”

A VASÁRNAP IGÉJE

Süt a nap, az égen báránnyelők; a zöldellő tájban, dombok közé rejtett legelőn bodros báránnyak vesznek körül egy szelíd arcú, jóságos, páratlan kisugárzású férfit. A pásztor ott áll nyája közepén, karjában tartva az egyik kis gyámoltalan állatot – talán éppen azt, amelyik korábban elbitangolt, s most, hogy gazdája rátalált, végre megnyugodhat, már nem dobog olyan sebesen a szíve, feloldódik az ölelésben.

Sziklák közt, szakadékba zuhanni készülő jószágért nyújtja kezét a pásztor, a riadt báránnyal a biztos haláltól mentve meg. – Ilyen és ehhez hasonló témájú képek, festmények örökítik meg János evangéliumának a jó pásztorról szóló fejezetét.

Nem elégedhetünk meg ezzel az idilli képpel, ha helyesen akarjuk érteni Jézus tanítását (lásd a bevezetést: „Bizony, bizony, mondom nektek...”). Hiszen az üdv-történetről adott alapvető tanítást – a pásztor Jézus életét adja juhaiért – mint az Úr szavát különös figyelemmel és alázattal kell (be)fogadnunk.

A pásztor hozzátartozott Jézus korának a kultúrájához, hallgatóinak a mindennapi életéhez. Alakja a szent iratokban is megjelenik: a próféták a messiás szimbólumát látják benne. Ez a hétköznapi hasonlat, a pásztor-nyáj kép, valamint az írásközből ismert teológiai üzenet tág ölelésű többlettel telítődik Jézus ajkán.

Elsőként Ezékiel próféta nevezi így a

nép lelki vezetőit. Könyvének 34. fejezetében Isten vádat emel népe hűtlen pásztoraik ellen, akik magukkal törődtek, s nem a rájuk bízott nyájjal. Az Úr számon kéri tetteiket, és ígéretet tesz: maga viseli gondját juhainak, és egyetlen pásztor ad nekik, szolgáját, Dávidot, „hogy legeltesse őket” (Ez 34,23). Dávid pásztorfiú volt, mielőtt Isten királyi méltóságra emelte. Az oroszlánnal és a medvével is szembeszállt, hogy kiragadja szájukból a báránnyal (lásd 1Sám 17,34 kk.).

Jézus, „Dávid Fia”, a jó pásztor az őrzés, a vigyázás, a terelgetés, az etetés-ítatás „klasszikus” pásztora feladatai mellett élet-odaáldozását is vállalja, s itt válik világossá, hogy Misericordia Domini (az Úr kegyelme betölti a földet – Zsolt 33,5) vasárnapján nem „a” pásztorokról, hanem egységesen Krisztusról szóló tanítást hallunk. Életét adja – önként, mentő szándékkal, egyszeri és mindörökké érvényes áldozatul. (Egy egyszerű pásztor nappal tereli, éjjel vigyázza nyáját, ám életét feláldoznia értük nem kell. Ez nem tartozik a munkaköri kötelességei közé...)

A béres azért van a nyájjal, mert ez adja a megélhetését, s még ha lelkiismeretes is, nem úgy bánik a juhokkal, mint a pásztor, aki – ha nem is a tulajdonosuk – sajátjának tekinti őket. A bérest a ma itt, a holnap már ott találja, ezért nem jön létre személyes kötődés, bensőséges kapcsolat közte és a nyáj között.

A pásztor viszont egyenként ismeri juhait. Ez az ismeret – azon túl, hogy valóban mindent tud róluk – személyes szeretetkapcsolatot jelent. Jézus, a jó pásztor bűnösnek ismert meg mindazokat, akiket az Atya rábízott, mégis szerette őket. Jött, mert „megszánta őket, mert olyanok voltak, mint a pásztor nélkül való juhok” (Mk 6,34). Így ismert meg bennünket is, így ismeri mindenki nyáját. S a bárány is így ismerheti meg pásztorát: a tapasztalat, az együttlét, a megélt valóság révén.

Engedjük, hogy jó pásztorunk gondoskodjon rólunk! Halljuk meg a hangját, és ne aggályoskodjunk azon, hogy „más juhokat” is szolóngat a Golgotán feláldozott isteni szeretet!

De valóban képesek-e a juhok megkülönböztetni pásztoruk hangját? Feleletül álljon itt a jelen cikknek címet adó történet! „Néhány évvel ezelőtt Jemenben élttem, és gyakran utaztam a várostól távoli vidékekre. Egyik ilyen utam alkalmával valósággá vált számomra az, amiről Jézus János evangéliumának 10. részében beszél. Találkoztam egy nyáját legeltető

pásztorral, s a tolmács segítségével elmondtam neki, hogy Jézus is pásztornak nevezte magát. Egy dolog azonban rejtély volt számomra: Jézus kijelentette, hogy név szerint ismeri juhait. Lehetséges-e ez? Vajon újdonsült barátom is így ismeri-e a báránnyait? Széles mosollyal az arcán, a pásztor megkért, hogy mutassak rá egy báránnyal a nyájban. Akkor ő egy különös fütttyöt hallott. Az a bárány, amelyikre rámutattam, lassan odament hozzá. A pásztor megsimogatta a jószágot, majd megkért, jelöljek ki egy másikat. A fütttyoszó egy kicsit más volt, mint az előbb, s íme: a kiválasztott bárány odament hozzá. »Jézus tehát joggal mondhatta, hogy név szerint ismeri a juhait« – jegyeztem meg. A pásztor bólintott, majd hozzátette: »A te Jézusod bizonyára jó pásztor volt.« Sokáig néztem, amint lassan tovahaladt. A juhok követék pásztorukat, bizalmuk nyilvánvaló volt.» (E. P. Schofield)

■ KÖHÁTI DOROTTYA

Imádkozunk! Jó pásztorunk, Jézus, kérünk, taníts minket feltétlenül bízni, hinni benned, és mindig követni téged. Köszönjük, hogy nemcsak enni, inni adsz nekünk, nemcsak sebeinket kötözöd, de életedet adtad értünk. Kérünk, őrizd meg nyájadat, s add, hogy evangéliumod jusson el minél több szívbe, hogy általa a világ megismerje és dicsőítse az Atyát.

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mindenható Istenünk, aki fel-támasztottad és Urunkká tetted Jézust, az eltévedt juhok Pásztorát, add, hogy hívó szavát követve megmaradjunk nyájában!

[Lektor:] Könyörgünk egyházunkért: őrizd meg minden tévelygéstől és hamis tanítástól, hogy tőled el ne szakadjon, hanem akaratod szerint végezze szolgálatát! Imádkozunk a szórványokban élő hittestvéreinkért. Őrizd meg őket is az igaz hitben, egyházunk iránti hűségükben! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Imádkozunk a lelkesekért, akik felelősséget hordoznak a rájuk bízottakért. Add, hogy szolgálatukat a tőled kapott erővel és bölcsességgel töltsék be, és jó pásztoraik legyenek gyülekezetüknek! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk azokért, akik bárhol a világon üldözést szenvednek a hitükért. Védld és segítsd őket, hogy

megálljanak a hitben mindvégig! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Imádkozunk egyházunk ifjúsági munkájáért. Add, hogy imával és áldozattal támogassuk ezt a szolgálatot, hogy te magad építhess egyházunk jövőjét! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk a világ békeségéért és jó rendjéért. Add, hogy minden

ember felismerje, hogy rászorul szeretetedre! Vezesd az emberiséget az üdvösség útján! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkész:] Hallgass meg minket, Urunk! Add nekünk Szentlelkedet, és növeld hitünket, hogy bizonyosak legyünk irgalmad és szereteted felől! Légy Pásztorunk, maradj velünk hűséggel és áldással életünk minden napján, szent Fiad, a mi Urunk, Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] Ámen.

ALAPVETÉS 1.

Az istentiszteleti éneklés: erő és titok?

► Múlt számunkban bemutattuk induló, új rovatunk célkitűzéseit. Ma és a jövő héten az alapvetés következik: az énekléssel kapcsolatos alapokat tisztázzuk, énekeskönyvünk jellegzetességeit vizsgáljuk meg.

Az előző alkalommal megismerkedtünk Luther zenéről vallott felfogásával: csak akkor van létjogosultsága, ha Krisztusra vonatkozik, a megváltás fölötti örömet hirdeti. Az éneklés Luther számára is a hit természetes következménye; e vélekedésével Pál apostol gondolatához kapcsolódik: „...mondjátok egymásnak zsoltárokat, dicséreteket és lelki énekeket; énekeljétek és mondjátok dicséretet szívetekben az Úrnak...” (Ef 5,19) és „A Krisztus beszéde lakjék bennetek gazdagon úgy, hogy tanítsátok egymást teljes bölcsességgel, és intésétek egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel; hálaadással énekeljétek szívetekben az Istennek.” (Kol 3,16)

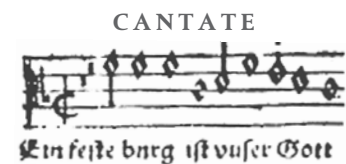
Hogyan valósul meg mindez? Az első évezred folyamán kialakult, fejlődött és egész Európában elterjedt a keresztény liturgia. A szertartások latin szövege és dallama egy időben, együtt keletkezett, ezért szerves egységet alkot: ezt nevezzük (némi egyszerűsítéssel) gregorián ze-

nének. E gregorián tételek vagy a mise (vasárnapi és ünnepi főistentisztelet), vagy a szolozsma (zsoltáros istendicséret és könyörgés) részét alkotják. A kiválasztott szövegek nagy része bibliai zsoltár vagy zsoltárszerű költemény. A tételek jellegétől és a zene díszességétől függ, hogy szólista, szköla (kiskórus) vagy a teljes közösség éneklje-e őket. Torzulás, hogy a középkor folyamán a gyülekezet egyre kevesebb megszólalási lehetőséghez jutott.

Vajon mit hozott a reformáció, hogyan változott a zene, az éneklés helye, jelentősége az istentisztelet keretében? A keresztény istentiszteletben – ha megszorításokkal is, de – mindig voltak anyanyelvű énekek. Ezeket többnyire a liturgia peremén vagy körmenetek alkalmával énekelte a nép. A reformáció legjelentősebb változása, hogy Luther az anyanyelven énekelte gyülekezeti énekek önálló helyet biztosít az istentiszte-

leten, a gyülekezetet ezáltal a liturgia szolgálattevőjévé, aktív részesévé téve. Első, Johann Walterral közösen készített énekeskönyvének előszavában így ír: „Semmi másról ne akarjunk énekelni és beszélni, csak Jézus Krisztusról, a mi Megváltónkról.” Fontos liturgiai írásában (a Formula Missae-ben) így nyilatkozik: „Azt akarom, hogy sok német éneklünk legyen, amelyeket a nép az istentisztelet alatt (...) énekelhet. Mert ki kétkelne abban, hogy azokat az énekeket, melyeket most a kórus énekel, (...) korábban az egész gyülekezet énekelte?” Később (a Deutsche Messeben) már a részleteket is kidolgozza: az epistolára a Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét (EÉ 232), az evangélium után hitvallásként pedig a Mi valljuk: hiszünk Istenben (EÉ 247) kezdetű éneket javasolja. Tehát az énekek – szemben a középkori gyakorlattal, amikor csak az istentisztelet kiegészítő részei lehettek – meghatározott, elhagyhatatlan liturgikus funkciót kapnak.

E rövid áttekintés után foglaljuk össze, hogy milyen zene, milyen jellegű éneklés jellemző az evangélikus istentiszteletre, ezen belül is a mai magyar gyakorlatra! Örömmel jelenthetjük ki:

ha a rendelkezésre álló istentiszteleti rend(ek)et igazán megismerjük és kiaknázzuk, igen színes és változatos zenei képet kapunk. Az istentisztelet gerincét természetesen az ünnepnek megfelelően válogatott gyülekezeti énekek adják. A gyülekezet és a kórus váltakozásával a megszokott énekek mondanivalóját is könnyebb lesz újra felfedeznünk. A bevezető zsoltárt, Krisztus imádságát és a dicsőítést, az úrvacsorai liturgia kiemelkedő tételeit énekelhetjük a hagyományos gregorián dallamokon is (közelebb kerülve a gyökerekhez) – a nehezebb tételeket a kórusra bízva, a megfelelő helyeken pedig a gyülekezetet mozgósítva. Ami fontos: ne féljünk az újtól, és kerüljük el a megszokásból eredő elszűkülést. Ha ez sikerül, megérezhetjük az együtt éneklés erejét, az Istennel való találkozás szent alkalmának felemelő titkát!

■ ECSI S. ZSUZSA

MAGYARORSZÁGI
EVANGÉLIKUS EGYHÁZ

Technikai szám: 0035
www.evangelikus.hu

Választás után

◀ Frenkl Róbert írásának folytatása az 1. oldalról

Akinek van élménye az egyházellenességről, az csak mosolyog ezen. Politológusok nyilatkoztak már a választás éjszakáján, hogy kétségkívül lezárult egy korszak. Egyszerűen azért is, mert eltelt tizenhat év, egyre távolabb kerül a múlt. Legközelebb már választópolgárok lesznek azok, akik a rendszerváltás után születtek. Az egyház is, melynek örök leckéje az ősi evangélium mai hirdetése, új kihívás előtt áll. El kell döntenie, hogy öregedő, fogyatkozó népessége szokásaihoz igazodva, az aktuális politikai hatalom gesztusaira támaszkodva biztosítja-e a létét, vagy – vállalva küldetését – az evangéliumot hirdeti szóban és cselekedetben, szószerűen, a lelkigondozás során, iskolákban, intézményekben, fiataloknak és öregeknek egyaránt.

Az egyháznak meg kell hallania e választás neki szóló üzenetét. Ha nem hallja meg, az a politika lebecsülését jelenti. Felelősök vagyunk a társadalom megosztottságáért, a gyűlöletbeszéd, illetve a gyűlölködés megdöbbentő mértékű terjedéséért. Most, a választások után feladatunk hidat építeni azok között, akik felelőséget kaptak – kormányon vagy ellenzékben – a haza dolgáért.

Talán furcsa, de rám a választási harcban egy német politikusról, Németország kancellárjáról, *Angela Merkel*ről olvasott írásk voltak a legnagyobb hatással. A kereszténydemokrata politikus, aki ráadásul az NDK-ból jött, megvalósította azt, amit kevesen gondoltak megvalósíthatónak. A kereszténydemokrata-szociáldemokrata nagykoalíció élén nyugalmat, békességet teremtett Európa meghatározó országában. Érdekes – írják az elemzők –, szinte hozzá sem fogott azoknak a reformoknak a megvalósításához, melyeket mindkét nagy párt szükségesnek tartott; a sokat emlegetett gazdasági problémák alig változtak, a munkanélküliség kérdése nem oldódott meg, mégis jó a hangu-

lat az országban. Az emberek közülük valónak érzik a kancellár asszonyt, aki súlyt, rangot adott már-már elfeledett értékeknek: a tisztességnek, az együttműködésnek, a közérdeknek.

Emlékeztet, hogy hazánkban is felmerült a nagykoalíció ötlete; többek között vezető értelmiségiek javasolták. Mindkét nagy párt azonnal elzárkózott a javaslattól. Pedig nyilvánvaló, hogy mindkét oldalon és mindkét oldal holdudvarában jelentős a szellemi kapacitás, amelynek összehangolása jelentősen növelhetné a megoldások hatékonyságát.

Ha nem is egy olyan közvetlen politikai célt, mint a nagykoalíció, de a különböző politikai erők közeledését, az emberi kapcsolatok javítását feltétlenül elősegíthetnék – országos és helyi szinten egyaránt – az egyházi emberek, egyházi személyiségek. Méghozzá ama gondolat jegyében, hogy azt keressük, ami összeköt, ne pedig azt, ami elválaszt bennünket. Már csak az a szinte meghökentető tény is erre kitélezi az egyházakat, hogy a két nagy párt csaknem hajszálpontosan ugyanannyi szavazatot kapott a választás második fordulójában: a különbség minden egybevetve sem haladja meg a százszázalékos két oldal megosztásában.

A pluralista demokráciának az a nehézsége és a szépsége, hogy többféle tisztességes politikai gondolkodás vetélkedik benne, és el kell fogadnunk a más nézetet lévő jogát, lehetőségét is. A létező szocializmusban a szovjet megszállók tartották fenn az egypártrendszert. Nélkülük egy napot sem ért volna meg. Akik ma – bármelyik oldalon is – csak a saját „egypártrendszerüket” tudják elfogadni, azok megrekedtek a múltban.

Az egész egyház, de az egyházi emberek, a gyülekezetek tagjai is a társadalom, a helyi társadalmak, a közélet részei, szereplői. Mint egyház távolságot tartva a közvetlen pártpolitikától – persze az egyházi emberek lehetnek demokratikus pártok tagjai –, de vállalva a közéleti felelősséget. Nem ítélkezve, de fel-

lépve az erkölcsileg nem elfogadható jelenségek ellen, és támogatva mindazt, ami a közönség érdekét szolgálja.

A választás utáni első lap-számban nem lehet kitérni egy, egyházunkat közvetlenül érintő tény elől. Negyedszer is országgyűlési képviselőnek választották meg egyéni választókerületében *Donáth László* csillaghegybékásmegyéri lelkészt, aki nem párttag, de az MSZP-frakcióban politizál. Egyfelől a választók döntése azt jelenti, hogy elismerik a munkásságát, amelyben – bármennyire sokan szeretnék is – nem válik szét a lelkési és a képviselői tevékenység. Az ember egységes egész. Így látták ezt a választók is.

Több református lelkész is tagja a parlamentnek, de ők (egyházi törvényük szerint) erre a négy esztendőre fel kell, hogy függesszék a lelkési szolgálatot. Nálunk a zsinat lazább szabályozást fogadott el, így a lelkész – anyagi ellenszolgáltatás nélkül – végzi, irányítja a gyülekezeti szolgálatot is. Érthető, hogy a ma tapasztalható megosztottságban főként a másik politikai oldalon állók nehezményezik ezt, de talán az is érthető – mindössze egy esetről lévén szó –, hogy a zsinat nem foglalt határozottabban állást. Az sem vitás, hogy *Donáth László* az elmúlt tizenkét esztendőben – és feltehetőleg az a jövőben is így lesz – kormányzati és ellenzéki képviselőként is több, az egyházi életet érintő ügyben konstruktív szerepet játszott. A választási eredmények nyilván az egyházban is további elemzéseket igényelnek, következtetésekre adnak módot. A következő ciklus egyházvezetésének többek között azt is el kell döntenie, hogy miként viszonyul az evangélikus lelkész képviselőhöz. Az nem megy, hogy suba alatt igényeljük a közbenjárását, nyilvánosan pedig elhatárolódunk tőle.

Adjátok meg a császárnak, ami a császáré. Szép gondolat, de erősek a korlátai. És adjátok meg Istennek, ami az Istené. Itt nincsenek korlátok, csak mulasztások. Nem a politika, hitünk kell, hogy adja az útmutatást.

Választások után

◀ Pröhle Gergely írásának folytatása az 1. oldalról

Országunk rossz gazdasági állapotát tekintve azonban hiba volna azt gondolni, hogy az egyházi támogatások korábbi színvonalára visszaállítható lesz. Ez nem lehet persze ok a duzzogó csüggedésre.

A törvény által előírt állami támogatás következetes számmonkérése mellett az új helyzetben nem halogatható az egyházunk egyre nagyobb anyagi önállóságát célul kitűző stratégiai gondolkodás. Az anyagi önállóság a közügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánítás nagyobb szabadságát is jelenti, ami misztikus tevékenységünk sikerének is egyik záloga lehet. A baloldali politikusokat pedig – legyen szó akár polgármesterekről, akár kormányzati emberekről – érdemes emlékeztetni arra, hogy a valóban korszerű baloldaliság szövetségét lát az egyházakban, különösen a protestáns felekezetekben.

Négy évvel ezelőtt e lap hasábjain a németországi választásokról írva már részletesen beszámoltam arról, hogy a szociáldemokraták ott különösen a protestáns hagyományú tartományokban erősek, amit a baloldali jelöltek rendre ki is használtak. De hivatkozhatunk *Gyurcsány Ferenc* példaképére, *Tony Blair* brit miniszterelnökre is. Ő egy nyilatkozatában bevallotta, hogy bizony nem *Marx*tól jutott el a hiteles baloldalisághoz, számára a keresztény tanítás nyitotta meg

az utat a szociális igazságosság politikai képviselője felé.

Az újonnan megválasztott Országgyűlésben több, evangélikusságit nyíltan vállaló képviselő is helyet kap. *Donáth László* csillaghegybékásmegyéri lelkész mellett *Font Sándor* Kisköröshön, *Nagy Gábor Tamás* pedig a budai várban szerzett mandátumot. Lehet persze, hogy többen is vannak, csak én – egyelőre – nem tudok róluik. Fontos, hogy ők közvetlenül is nyomom követik a törvényalkotási folyamatot, fel tudják hívni a figyelmet azokra a törvényjavaslatokra, melyek így vagy úgy az evangélikus egyházat is érintik. Képviselői mandátumuk megszerzéséhez tehát gratulálunk.

Áldáskívánásainkkal egyidejűleg azonban azt is tudatosítanunk kell a parlament evangélikus tagjaiban, hogy egyházi részről fokozott figyelem kísérni ténykedésüket, ami fokozott felelősséget is ró rájuk. Ha a számukra természetes módon biztosított nyilvánosságban hangsúlyozottan evangélikusként jelennek meg, akkor szavaik, tetteik szükségképp az egész egyházra is jó vagy rossz fényt vetnek.

Tudatosan nem teszünk különbséget evangélikus testvéreink között pártovatartozásuk alapján. Tizenhat évvel a rendszerváltás után a parlamenti pártok egyikének demokratikus legitimációjához sem férhet kétség. Ha azonban ellentét merül fel pártjaik álláspontja és egyházunk érdeke között, akkor bízunk benne, hogy személyes kiállásukkal, leg-

jobb lelkiismeretük szerint fogják a nyilvánosság előtt is eklézsiánk szempontjait képviselni. Ugyanígy bízunk abban is, hogy *Donáth László* személyes ismertsége választókerületének lakói közül egyre többeket tesz egyházközösségnek tagjává is.

Ne felejtjük el, hogy reformkori nagyjaink közül *Kossuth Lajos*, de *Görgy Artúr* is evangélikusok voltak. S noha politikai nézeteik lényegesen eltértek egymástól, az utókor mindkettőjük érdemeit elismeri. Sokfélék vagyunk tehát mi, evangélikusok, politikai meggyőződés, stílus szempontjából is. E sokféleség azonban az én szememben különös lehetőségeket tartogat arra, hogy a társadalom legkülönbözőbb rétegei, szakmai és politikai csoportosulások felé terjesszük ki kapcsolatrendszerünket. Ez nélkülözhetetlen ahhoz, hogy egyházunk minél szélesebb körben be tudja tölteni hivatását, az evangélium hirdetését. Mindenki, aki ebben segítségünkre van, méltó bizalmunkra és megbecsülésünkre.

A különbözőség, a politikai nézetkülönbségek pedig fokozottan is gyakran súlyos emberi ellentétek forrása. Naivitás azt hinni, hogy a világi közélet árcai – akár egyházi közreműködéssel – rövid távon betemetethetők. A keresztény közösségen belül azonban – Isten előtti egyenlőségünk tudatában – reménykedhetünk abban, hogy politikai hovatartozástól függetlenül képesek vagyunk az egymást is segítő közös szolgálatra.

Épül, szépül...

A több mint százéves ózdi evangélikus templom három évvel ezelőtt életveszélyessé vált, ezért be kellett zárni, s a gyülekezet nem használhatta.

Ma már minden remény megvan arra, hogy az épület belső felújítási munkálatai ez év augusztusának végére befejeződnek, és ismét birtokba vehetik az ózdi evangélikusok, akik jelenleg még a gyülekezeti ház imatermében tartják istentiszteleti alkalmait. A közelmúltban – *Sándor Frigyes* esperes vendégszolgálatával – szintén itt ikatták be az egyházközösség újonnan megválasztott presbiterit és más tisztségviselőit.

KERÉKGYÁRTÓ MIHÁLY felvétele

Igazságot – szeretetben

ÉGTÁJOLÓ

Egyházi sajtó. Olyan önellenmondásnak tűnhet ez a szókapcsolat a kívülálló számára, amelyet nehéz feloldani. A sajtó az aktualitásnak él, az egyház pedig természetesen az örökkévalóság jegyében. A napisajtó e világi hatalom, az egyházi sajtó viszont mégiscsak a mennyi hatalom megszólaltatója vagy képviselője. Olyan ez a helyzet, mint a jól ismert viccben: „Mi a különbség a geológia és a teológia között? – *Ég és föld.*” Így van ez az egyházi és a világi sajtó esetében is. Mintha ég és föld lenne köztük a különbség... Pedig azt is szokták (szoktuk) mondani, hogy ha Pál apostol ma élne, akkor bizonyára újságíró lenne, hiszen ő kiállt mások elé a nyilvánosság fórumára, és – vállalva a konfrontációt – arról beszélt, ami a szívére volt helyezve. Nem szólva Jézusról, aki nagyszerűen tudott élni a nyilvánossággal.

Ez a nyilvánossággal való élés a reformáció öröksége is. A sajtóval nagyon hamar és nagyon jól tudott bánni a refor-

máció német és genfi ága egyaránt, de a magyarországi reformátorok is. (Talán az sem véletlen, hogy az első magyar nyelvű újság, a *Magyar Hírmondó* szerkesztője egy evangélikus lelkész volt – *Rát Mátyas* joggal lett a Protestáns Újságírók Szövetsége által alapított díj névadója.) Tehát van olyan örökségünk, amelyet joggal megbecsülhetünk, és amelynek nyomán mégsem tűnik fából vaskarikának vagy önellenmondásnak az a kifejezés, hogy *egyházi sajtó*.

Ugyanakkor még mindig túl nagy a távolság, túl nagy a szakadék az egyházi és a világi sajtó között. Utóbbi túlságosan kevés egyházi téma iránt érdeklődik, vagy ha érdeklődik, akkor jobbára „bulvárízűen” tárlja őket. De az egyházi médiumok is túlságosan ritkán nyúlnak világi témákhoz. Az egyházi sajtó művelője legtöbbször úgy érzi, hogy csak szakrális miliőben szabad maradnia, nem ajánlatos hozzászólnia világi kérdésekhez. Pedig az újságíróvá váló keresztények nem csak keresztények.

A sajtó joggal kényes a szabadságára. A szabad sajtó – gondoljunk 1848-ra, 1956-ra vagy akár 1989-re – mindig központi kérdés volt, és ezzel együtt az egyházi sajtó szabadsága is. Sok olvasónk emlékeztet még arra a korra, amikor a legkevésbé sem volt szabad az egyházi sajtó. Amikor kódoltan próbáltunk belecsempészni

egy-egy önmagán túlmutató mondatot az írásunkba, és abban reménykedtünk, hogy a sokszor cenzoroként is működő szerkesztők nem veszik észre.

A szabad sajtó, ezen belül a szabad egyházi sajtó mindenkor alapvető igény kell, hogy legyen. Emellett azonban Pál apostol intésének igazsága is nagyon komolyan veendő, tudniillik: *„Mindem szabad nekem, de nem minden használ. Minden szabad nekem, de ne váljak semminek a rabjává.”* (1Kor 6,12)

A médiaetika világában is eligazít a nyolcadik parancsolat, illetve annak lutheri magyarázata a *Kis káteban* és a *Nagy káteban*. *„Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!”* (2Móz 20,16) – e mondatot talán aktualizálhatjuk úgy, hogy *ne hazudj, ne csúsztasd, ne manipulálj.* A lutheri tanács, hogy mindent felebarátunk javára kell magyarázni, az igazságot szeretetben, a szeretettel igazsággal kell megfogalmazni, itt is érvényes. De a „szeressük egymást, gyerekek” elve alapján elhallgatni sem lehet az igazságot. A lutheri interpretáció ezt az én mostani magyarázatomnál sokkal szebben kifejti: *meg kell, hogy legyen az egyensúly a szeretet és az igazság között.*

Lehet, hogy ma már bármit világgá kürtölhetünk, de nem biztos, hogy minden épít, nem biztos, hogy minden használ, és nem szabad, hogy bárminek is a rabjává legyünk. Ez különösen fontos

egy olyan korban, amikor a közeg nem a józan, higgadt, mérlegelő újságírásnak kedvez. Jelenleg az *infotainment* korában élünk, amikor az információ az *entertainment*tel, vagyis a szórakozással, szórakoztatással kapcsolódik össze. De nevezhetnénk korunkat a „csekkfüzet-zsurnalizmus korának” is, amikor „kilóra meg lehet vásárolni” interjúalanyokat, témákat – akár úgy, hogy az újságíró vásárolja meg az interjúalanyt, akár úgy, hogy az interjúalany vásárolja meg az újságírót. A bulvárosodás kísértésének természetesen ellen kell állnunk, de az egyháznak, az egyházi sajtónak úgy kell a „nyugalom szigetétvé” lennie, hogy közben ne váljon az unalom szigetétvé.

Annak érdekében, hogy kifelé is hitelesebbek legyünk, mind az írott, mind pedig az elektronikus sajtóban törekednünk kell a belső egyházi nyilvánosság szélesítésére. Manapság egyre népszerűbbek azok az internetes levelezőlisták, nyilvános fórumok, amelyeken kendőzetlenül fogalmazódnak meg vélemények, amelyeken a szervilizmus még nyomokban sem fedezhető fel. Meggyőződésem, hogy ezek az alternatív fórumok serkentőleg hatnak az egyházi belső nyilvánosság sajtójára is.

A belső nyilvánosság témájához tartozik a közélettel kapcsolatos állásfoglalás kérdése. Ismerjük azt a nézetet, mely

szerint az egyház egyházi kérdésekkel foglalkozzon, és ne szóljon bele a politikába, ne szóljon hozzá a gazdasági kérdésekhez... A magam részéről azt a véleményem képviselem, hogy az egyházi sajtó olyan keresztény emberek olvasásának, akik nemcsak keresztények, de emberek is. Olyan keresztények, akiknek az is (állam)polgári joguk, hogy egyházuk médiumaiból tájékozódhassanak (e) világi kérdésekről, és hogy megismerhessék az „egyházi újságírók” véleményét. Lelkészünk is jogunk van megszólalni ilyen kérdésekben – akár kritikus, akár ironikus hangon is –, ha ez a megszólalás megfelelő szakmai és műfaji keretek között történik. Ennek műfaja egyházi sajtónkban is a publicisztika. Azt gondolom, hogy publicisztikát művelniük az egyházi embereknek is kell. Mostantól talán még inkább...

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

Egyházkerületi közgyűlés Veszprémben

► A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület presbitériuma és közgyűlése az elmúlt szombaton, április 22-én ülésezett Veszprémben. A közgyűlés tagjai és az érdeklődők az egyházközösség gyülekezeti termében ültek össze számadásra, döntéshozatalra.

Az alkalom Isó Zoltán veszprémi lelkész áhítatával kezdődött, aki a bibliolvasó Útmutató aznapi igéje, 2Tim 2,8-13 alapján prédikált. Igéjében arra hívta fel a figyelmet, hogy sokak nézetével ellentétben nem az anyagi javak tartják meg az egyházat, hanem a halál felett győzelmet aratott Krisztus. Legyünk hát hűségesek Krisztushoz, és akkor megtapasztaljuk, hogy ő biztosítja egyháza földi életének anyagi feltételeit is.

Ezután Ittész János püspök ismertette jelentését, amelynek az Istenünk hűségére számíthatunk címet adta. Kiemelte, hogy szolgálatunkat, megnyilvánulásainkat meghatározza a bennünk élő egyházkép. Új liturgiánk nagy hálaadó imádsága Jézus Krisztus földön küzdő egyházáról beszél. Hiszen amikor elhívta tanítványait, nem sikereket és gondtalan életet jövendőt nekik, hanem megpróbáltatásokat és kereszthordozást. Amit viszont megígért – bűnbocsánatot, békességet és az üdvösség reményességét –, azt ma is megadja követőinek. „Vajon mi jól értjük-e a történelmet formáló, népének hűséget fogadó Ursten ígéreiteit?” – tette fel a kérdést az egyházkerület vezetője. Majd az örömről, gondokról szóló; jelentését a köszönet szavaival zárta.

Dr. Weltler János egyházkerületi felügyelő ciklusának utolsó előtti fórumán mérleget vont az elmúlt hat év elnökségi munkájáról. Utalt arra, hogy a ciklus során tartott üléseken már összevetette a szétfoglató beszédében elhangzott céljait a megvalósultakkal, továbbá folyamatosan ismertette az elért eredményeket és a pillanatnyi kudarcokat. Összegzésül elmondta, hogy a kerületi elnökség egyházi törvényeink, az országos és kerületi határozatok alapján végezte a munkáját. Végül halált adott azért, hogy betegsége ellenére is el tudta látni a hat évvel ezelőtt vállalt tisztségéből adódó feladatát.

A kerületi tisztségviselőinek a jelentései után az egyházkerületi jelölőbizottság elnöke ismertette az egyházkerületi felügyelőjelöltek véglegesített listáját. Nagy Eörs, Szabó György és Vincze Csaba vállalta az elnökségi tisztségre való jelölést.

Az egyházkerület közgyűlésének tagjai egyhangúlag támogatták azt a javaslatot, hogy hozzák lépne a tiszteletbeli örökös egyházkerületi felügyelői címet, amelyet elsőként – szolgálati mandátumának lejártá után – dr. Weltler János töltött be.

Végezetül a Pápai Evangélikus Egyházközösség kérése került napirendre: a gyülekezet általános iskolájának igazgatótanácsába kértek tagot az egyházkerület részéről. A közgyűlés ebben az ügyben nem szavazott, mert új törvényeink értelmében az egyházközösségek által fenntartott intézményekbe nem kell küldöttet delegálnia az egyházkerületnek.

■ MENYES GYULA

Negyvenöt évig egy helyen

► Bodonci evangélikus gyülekezetébe invitált minket a meghívó, melyből megtudhattuk, hogy Ludvík Josár nyugdíjba vonul közel fél évszázados, hűséges szolgálatából, és helyébe egy kedves fiatalember, Simon Sever lép. A szlovéniai Bodonci mindig szeretettel hívta és megbecsülte a surdiakat, hiszen itt született (Strukócon) Kuzmics István, a szlovén bibliafordító, aki Somogy-Zalában lelkészkedett, és végezte a tudósok munkáját, míg az érdeklődők kezébe nem adhatta a Hallásban kiadott Újszövetséget.

A bodóhegyi templom zsúfolóság mellett helyiekkel és környékbeliekkel, hogy könnyeiket törölgetve hallgassák az elmúlt negyvenöt év eseményeit, illetve nyugdíjba vonuló lelkészük emlékezését. Emisa Géza szlovén püspök őszinte tisztelettel köszönte meg a hosszú szolgálati éveket, és a kegyelmes Isten áldását kívánta az aktív nyugdíjba készülőknek.

nek. Alig lehet elképzelni, hogy a gyülekezet minden rétegét számon tartó, mindenkit mozgósító, az evangéliumhoz terelgető lelképásztor, akit jó humorral is megáldott az Úr, most egyszerre megállna. Feleségével együtt tovább dolgoznak, és nyilván segíteni fogják a most induló fiatalembert. Öröm volt látni, hogy Simon Sever érzékeny lélekkel és tiszta szolgálatkészséggel kezdi a munkáját e jól „karbantartott” gyülekezetben.

Smidéliusz Zoltán püspökhelyettes a surdi küldöttség nevében mondta el köszöntőjét, amelyet Leon Novák mura-szombati lelkész fordított értő figyelemmel. „Ha nem is értjük egészen jól az istentisztelet nyelvét, mindannyiunk számára jól érthető a »szeretet nyelve«, amely közöttünk érezhetően jól működik, amikor csak találkozzunk” – hangzott el a püspökhelyettes köszöntőjében.

Áldott volt az istentisztelet, az elköszönés, az énekkar szolgálata, a lelkészek konfirmáló imádsága, a beiktatott lelkész indulása, és gazdag a szlovén vendéglátás a tűzoltóság nagy termében.

■ SMIDÉLIUSZ DROBINA ERZSÉBET

Pozsonyban ismerkedtek

Július Filónál, a Szlovákiai Evangélikus Egyház egyetemes püspökénél tett látogatást április 20-án Ittész János, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke. A két evangélikus egyházvezető közötti ismerkedő látogatásra Ittész Jánost elkísérte Szpisák Attila, a budapesti Szlovákiai Evangélikus Egyházközösség lelkésze, valamint Menyes Gyula püspöki titkár. Egyházunk elnök-püspöke – egyebek mellett – tájékoztatta vendéglátóját a közeljövőben megalakuló Magyar Evangélikus Konferenciával kapcsolatos kérdésekről.

■ M. Gy.

Boldogok a békét teremtők!

Nemzetközi börtönmissziós imahét:
2006. április 30. – május 7.

A Börtönlelkészek Magyarországi Szervezete, a Római Katolikus Börtönmisszió, a Magyar Református Egyház Börtönlelkészi Szolgálat, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Börtönlelkész Szolgálat, a Magyar Evangéliumi Börtönmisszió és a Magyar Testvéri Börtöntársaság immár tizennegyedik alkalommal szervezi meg Magyarországon a nemzetközi börtönmissziós imahétet.

Arra kérjük lelkész testvéreinket, hogy ezen a héten a szokásos alkalmakon kapcsolódjanak be az imádságba! Ragadják meg a lehetőséget, hogy az istentiszteleteken beszéljenek erről a mindenkit érintő és érdeklő ügyről, s elsősorban arról, hogy Jézus Krisztus az igazság, és őnála van a megbocsátás és az irgalom. Csodálatos üzenet imahetünk igéje: „Boldogok a békét teremtők!” (lásd Máté 5,9).

A börtönmissziós imahéten ökumenikus alkalom lesz a budapest-kőbányai Szent László-plébániatemplomban naponta 18 óra 30 perctől, közvetlenül az esti miséhez csatlakozóan, minden este más-más felekezeti börtönlelkész szolgálatával.

FOTO: NAGY BENECSE – KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Program

Április 30., vasárnap – A fogvatartottak és a börtönmisszió vasárnapja

Imádkozzunk...

- az Úr irgalmáért az elítéltek, a szabadultak, családjaik, az áldozatok és a börtönmisszió számára;
- hogy az elítéltek megértsék az Úr gondoskodását, reménykedjenek, és keressék a bűnbocsánatot;
- a rabokért, hogy megbékéljenek az áldozatukkal, a családdal és a társadalommal.

Május 1., hétfő – A helyreállító igazságszolgáltatás napja

Imádkozzunk,

- hogy az igazság kegyelemmel teljes legyen;
- a törvényalkotókért, hogy olyan törvényeket hozzanak, amelyek a bűnözők megtérését és társadalmi beilleszkedését segítik;
- a bírákért, hogy igazságos ítéleteket hozzanak, és munkájukat az igazság és a könyörületesség vezérelje.

Május 2., kedd – Az áldozatok napja

Imádkozzunk,

- hogy az áldozatok vigasztalást találjanak az Úrban;
- hogy megtanuljunk irgalmasok lenni azokkal, akik megbántottak bennünket.

Május 3., szerda – A szabadultak napja

Imádkozzunk...

- a szabadultakért, hogy megtalálják a helyüket a közösségben;
- a volt fogvatartottakért, hogy családjukban és a társadalomban megértésre találjanak;
- hogy amint új életet kezdenek, képesek legyenek ellenállni a kísértésnek.

Május 4., csütörtök – A büntetés-végrehajtás napja

Imádkozzunk...

- a börtönparancsnokokért és családjukért, hogy megbecsüljék őket;
- a börtönökben dolgozókat, hogy irgalommal végezzék munkájukat, és hogy bátorítva, reményt adva cselekedjenek hivatásuk gyakorlása közben.

Május 5., péntek – A börtönben lévő családjának napja

Imádkozzunk...

- az elítéltek családjáért, különösen a gyermekekért, hogy szebb jövőjük legyen;
- az elítéltek családjáért, hogy a távollét megerősítse őket szeretetükben, és támogassák egymást;
- az otthon maradt családtagokért, hogy irgalmat találjanak az Úrban, és türelmmel viseljék azt a megpróbáltatást, hogy hozzátartozójuk távol van.

Május 6., szombat – A börtönlelkészek, missziósok napja

Imádkozzunk...

- a börtönlelkészekért és önkéntesekért, hogy az Úr adjon erőt, kitartást és türelmet munkájukhoz;
- hogy a fegyőrök és az elítéltek is segítséget kapjanak a börtönlelkészektől és a missziósoktól.

Május 7., vasárnap – A megtérés napja

Imádkozzunk...

- a bűncelekmények áldozatairól, hogy megismerjék az irgalmat, és megbocsátást találjanak;
- hogy az Úr erőt adjon nekik ahhoz, hogy túljussanak az őket ért veszteségen és sérelmen, és meg tudjanak bocsátani másoknak.

Mindannyian láttunk már olyan gyermekeket, akik emlékeztetnek a szüleikre. A hasonlóság lehet fizikai, de abban is megnyilvánulhat, ahogyan cselekednek vagy beszélnek. „Épp olyan, mint az apja” – szoktuk mondanivaló. Vagy: „Az anyja szakasztott mása.”

„Boldogok, akik békét teremtenek – mondta Jézus –, mert ők Isten fiainak nevezetnek.” (Mt 5,9) Amikor mások látják őket, miközben békét teremtenek maguk körül, a családhoz való hasonlóság nyilvánvalóvá válik. „Épp olyanok, mint az ő Atyjuk.”

Ha egy kis időre megállunk, hogy elgondolkodjunk ezen a rövid állításon, három igazság kezd kikristályosodni. Az első az, hogy Isten maga békét teremtő. Egy olyan világot teremtett, amelyben a béke áthatja a létezés minden aspektusát. Létrehozta a békét, majd beleépítette az univerzum szerkezetébe, talán annak a harmonikus és szeretetteljes viszonyának a tükröződéséért, amely a Szentháromságot jellemzi. Tudjuk, hogy teremtő művének befejezésével, amikor rátekintett mindarra, amit alkotott, azt mondta, hogy minden igen jó.

De ez a béke nem tartott sokáig. Ádám és Éva bukásának eredményeképpen a világ megismerete az ellenségeskedést, a félelmet, az erőszakot és a halált. És akkor Isten még egyszer megmutatta, hogy ő békét teremtő Isten. Elindította a megváltás folyamatát, amely több ezer éve zajlik, és hatalmas áldozatot követel részéről. Megváltó művének célja természetesen az, hogy helyreállítsa a békét önmaga és az emberiség között, ugyanakkor az is, hogy béke legyen az egész teremtésben. „És lakozik a farkas a bárányal, és a párducz a kecskefiával fekszik, a borjú és az oroslán-kölyök és a kővér barom együtt lesznek, és egy kis gyermek őrzi azokat...” (Ézs 11,6; Károli-fordítás) Isten tehát békét teremtő.

A második igazság, hogy az ő gyermekei szintén békét teremtők. Ő megadta gyermekeinek a békéltetés szolgálatát, hogy az emberek megbékélhessenek Istennel és ellenségeikkel. Nem szükséges távolra tekinteniük, elég belepillantani az újságokba ahhoz, hogy megláthassuk, mennyire idegen ez a gondolat az embertől. Az emberek küzdenek azért, hogy legyőzzék ellenfeleiket; keresik a módját, hogy elpusztítsák őket. Egyáltalán nem békélnek meg velük természetes módon.

A békét teremtők azonban valami egészen radikális dolog megtételére hívják őket. Bűnvallásra és bűnbánatra. Megbocsátásra. Arra, hogy kiterjesszék a kegyelmet és az irgalmat azokra, akik rosszat akarnak nekik. Ez nem gyávaság vagy az igazságtalanság elleni küzdelemről való vonakodás. A békét teremtők bátran kiállnak mind a szeretet, mind az igazság mellett azért, hogy a béke eljöhessen. A szeretet nem előzi meg az igazságot, és az igazság sem előzi meg a szeretetet; hanem a szeretet és az igazság elválaszthatatlanul együtt vannak. „Bizonyára közel van az ő szabadítása az őt féltőlkhöz, hogy dicsőség lakozzék a mi földünkön.” (Zsolt 85,10; Károli-fordítás) Amikor ez megtörténik, megtapasztaljuk a helyreállító igazságot: azt az igazságot, amely helyreállítja a békét. Isten gyermekei békét teremtők.

A harmadik igazság az, hogy a békét teremtők boldogok. Érdekes, hogy ezt Jézus mondta. Tudjuk, hogy mi boldogok vagyunk, amikor a békét teremtők segítenek megbékélnünk az ellenségeinkkel. Látjuk ennek az előnyeit a világ színpadán és személyes életünkben is. A békét teremtők megbecsülést érdemelnek; békédíjakat adományozunk nekik, mert az adósaik vagyunk. Ők megáldanak bennünket béketeremtő munkájukkal.

De Jézus azt mondja, hogy ők nem egyszerűen megáldanak másokat, hanem ők maguk áldottak. Ez az áldás kétségtelenül sokféle formában érkezik, de Jézus emlékeztet bennünket ezek talán legfontosabbikára. A békét teremtők kezdenek olyanná válni, mint az ő Atyjuk. A hasonlóság olyan erőssé válik, hogy más emberek könnyen észreveszik.

A békét teremtők olyanokká lesznek, mint Atyjuk.

Továbbra is van viszálykodás, félelem, erőszak és halál a börtönökben. Ezek egy részét a foglyok okozzák, akik között szolgálatot végzünk. Ezek egy részét ők szenvedik el, miközben védtelenek. Mi tapasztaljuk a foglyok és a közösségek között feszülő ellenségeskedést. Néha egy felebarát vagy ismerős intéz kirohanást ellenünk a foglyok között végzett munkánk miatt. Néha a foglyok érnek el egy olyan forrásponton, ahol a frusztrációjukat és a haragjukat ránk zúdítják. Ezekben a pillanatokban választhatunk: visszatámadunk, és felvegyük a harcot? Vagy segítsünk nekik, hogy megbékéljenek azokkal, akik megbántották őket, és akiket ők bántottak meg?

„Boldogok, akik békét teremtenek – mondta Jézus –, mert ők Isten fiainak nevezetnek.”

■ RONALD NIKKEL,
a Nemzetközi Testvéri Börtöntársaság elnöke

Arannyal és égi kékkel

Beszélgetés Szalai Katalin kódexíróval

► Boltíves, pókhálós vén terem zugában asztala fölé hajoló szerzetesként ábrázolta a kódexmásolót Arany és kék szavakkal című versében Dsida Jenő. Azt hinné az ember, hogy a Gutenberg-galaxis beköszöntével leáldozott a kódexírók kora. Valójában azonban nem csak a középkorban „működtek” kódexírók: a mives kézírásnak még ma is akadnak mesterei. Magyarországon is. Egyikük Szalai Katalin, akinek legutóbb Várpalotán, a Helyőrségi Művelődési Otthonban nyílt kiállítás.

– Hogyan válik valaki kódexíróvá a 21. században?

– Végzettségem szerint grafikus vagyok. Kódexíróvá úgy tíz évvel ezelőtt – tehát még a múlt században – avansáltam, amikor egy újsághirdetésben a főváros emlékkönyvének, azaz Budapest Aranykönyvének megírásához kerestek embereket. Szerettem volna kipróbálni magam ezen a területen. Kíváncsi voltam, miként lehet elkészíteni a település és a nagyobb cégek történetét ismertető kiadványt – a megrendelő kívánsága szerint – a kódexek stílusában, de mégis mai, modern formában. Annyira megkedveltem ezt a munkát, hogy a megbízás teljesítése után úgy döntöttem, továbbra is kódexíróként és oklevélgrafikusként szeretnék dolgozni.

– Ha jól tudom, a középkori szerzetesek gyakorlatában azért különvált a kódexírók és a kódexmásolók köre. Sőt megint csak más díszítette a szöveget. Hogyan kell elképzelni egy 21. századi kódexíró mindennapjait? Ön is javarészt másol?

– Várostörténeti dokumentumoknál valóban másolok, például régi képet vagy pecsétet. A szöveget mindig történelemszektől kapom, de a díszítéseknél az is előfordul, hogy én búvárokodom könyvtárakban, levéltárakban, keresve munkámhoz az anyagot. Ezeket azután különböző technikákkal lerajzolom, lefestem. Általában akvarellal dolgozom. Munkám részben mechanikus tevékenység, másfelől viszont kifejezetten művészi alkotási folyamat, hiszen az alkotásaimban természetesen én magam is „benne vagyok”. Az emléklapok díszítésénél előszeretettel alkalmazom a szecessziós stílust. A díszes kezdőbetűk, az iniciálék szín- és stílusvilága is az én

ízlésemet tükrözi – csakúgy, mint az oklevelek, emléklapok, meghívók, családfák, amelyeket szintén készítek.

– Milyen eszközök veszik körül ott, ahol nap mint nap dolgozik?

– A műhelyemben vágott hegyű tollak, saját készítésű ecsetek és különböző színű festékek sorakoznak az asztalon. Ezenkívül kézzel merített papírra van még szükségem.

– És gondolom, olyan segítőkre is, akik benéznek Önhöz, és a keze alá dolgoznak, ha kell...

– Általában egyedül vagyok. Részfeladatokra kapok segítséget, ám mindent nem tudok megtanítani, mert ez a tevékenység nagyon összetett tudást igényel: a történelem és az irodalom ismeretét, magas szintű festési és rajzolni tudást, jó kalligráfiai képességet. Odafigyelést, türelmet.

Nem őrzök titkokat. Tisztában vagyok azzal, hogy csak azok tudják

megtanítani a fortélyokat, akik a kódexírást művelik is, hiszen az ehhez szükséges ismereteket napjainkban iskolai keretek között nem lehet elsajátítani. Egyébként ha felkérnének rá, én boldogan oktatnék...

– Ön szerint – akár e cikk elolvasása után – akadhat olyasvalaki, aki szívesen lenne kódexíró. Kétségtelenül különleges ez a szakma, és különlegesen szépek a „végeredmények”, de – legyünk őszinték – a digitális nyomdatechnika korában azért kissé anakronisztikus is. Meg aztán bizonyos létezik ennek a munkának eddig még nem említett ányoldala is.

– Valóban nem hallgathatjuk el, hogy szépsége mellett – mint mindennek – a kódexírásnak is megvan a maga nehézsége, sőt veszélye: nagymértékben rontja a látást. Egy idős kódexíróról, Baja Béláról hallottam, hogy ő meg is vakult. A Bibliát másolta, de a szeme világának elvesztése miatt nem készült el vállalkozásával.

– Nem gondolt arra, hogy folytassa az ő felbemaradt munkáját?

– Látja, ez eddig még nem jutott eszembe, talán mert – bár meg vagyok keresztelve – nem vagyok rendszeres bibliaolvasó. Mindenesetre érdekes feladat lenne... Az egyházak részéről egyébként ritkán kapok megbízást, bár éppen most egy katolikus hívő velem készítette el a temploma történetét; ezt adományként ajánlotta fel plébániájának.

De ha már szóba került, hadd mondjam el: örömmel venném, ha evangélikusok is megkeresnének – természetesen az egyházi feladatokról, lelkeskedő nyugalomba vonulása okán vagy bármilyen egyéb alkalomból. „Kedvcsináló” jöjjenek el a kiállításomra, és látogassák meg a honlapomat a <http://members.chello.hu/tocska/kodex/> címen.

– Akik nem érik be a virtuális tárlattal, azok legközelebb mikor és hol tekinthetik meg közelebbről a munkáit?

– A Szent László-napi ünnepek alkalmából nyílik egy tárlatom Szekszárdon június 23-án. Szeretettel várom rá az Evangelikus Élet olvasóit.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

A „nagybányai” Ziffer Sándor

Az evangélikus festőegyeniség 1880. május 3-án született Egerben, az Újvilág utcában. Az otthoni környezet fájdalmas nyomokat hagy benne, melyek – testi fogyatékossága miatt és az állandó fenyegetések hatására – egész életére meghatározó jellegűvé válnak. Emiatt lesz zárkózottá, gyanakvóvá, magányossá.

Művészettörténésznek készül, Hollósy Simon jeles festőművésznél tanul Münchenben. Lelkesedik a korabeli francia művészetért. Egy alkalommal Hollósy magával viszi szülővárosába, Nagybányára. Egy nyarat szándékozott csupán eltölteni a városban, de ott maradt egy életen át.

A kezdeti években mindenáron el akar jutni Párizsba, hogy megismerje a művészet új irányzatait, saját szemével lássa és maga ítélje meg az alkotásokat. Ezért képeit elköttyavetyéli, és kevés pénzzel a zsebében Budapestre, majd innen egyik festő barátjával a francia fővárosba utazik. Az álomszerűen szép bretagne-i napok szakadatlan munkában telnek. 1907 tavaszán tér vissza Nagybányára.

Itt éri az első nagy világgés. A háború idején tovább módosul művésze. „Dekoratív impresszionizmus” vagy „stilizált naturalizmus” helyett a természeti jelenségeket nagy színfelületekbe összegzi mind a tájképeken, mind pedig az alakos kompozíciókban. A térformák teljes súlyt kapnak. A harmadik kiterjedést csaknem mértani pontossággal támasztja alá szabatosan elhatárolt színfelületekkel.

Többévi kényszerű távollét után, 1918 őszén Ziffer Sándor visszatér Nagybányára, amelyet 1906-tól otthonának tekint s aztán nem hagy el haláláig... Gazdag és kivételesen termékeny évek következnek. Fest, kiállít, tanít, tárlatokat látogat. 1929 telén Hamburgban nyílik

kiállítása. Művészi hitvallása a francia posztimpresszionizmusra utaló színekben mutatkozik meg. „Művei színekben sajátosan magyar jellegűek, a kemény vonalvezetés azonban külső behatásra vall. Festői kifejezésben őszi tájai a legárnyaltabbak, amelyek az otthoni sajátos színvilágot is a legerőteljesebben érzékeltetik...” – írta a művész alkotásairól egy németországi lap munkatársa.

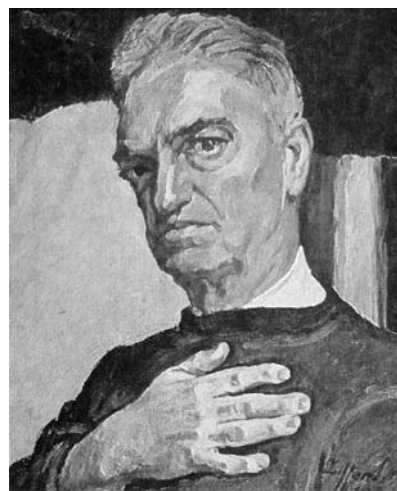
1930 őszén Ziffer Sándor kiállítását Kassa város múzeuma rendezte meg. A múzeum megvásárolja a festő egyik alkotását.

Mikor Ziffer a háború végétől visszatér Nagybányára, harmincnégy éves, kialakult stílusú művész másfél évtizedes munkássággal a háta mögött. Mindent végigpróbált, amit maga körül látott, aminek újdonságizét, zamatát megkóstolta, s amire festői adottságai folytán ösztönösen ráértett.

A következő évtizedben, a húszas évek expresszionisztikus szakasza után Ziffer a kubizmus felé igazodik, hogy a valóság új rendjét vigye vászonra.

A negyvenes éveket kedvezőtlen körülmények között vészeli át a már hetvenedik életévébe lépő művész. A háború idején és egy ideig még azután is mellőzik hol ilyen, hol olyan indokok alapján, s nemegyszer a kiállításokról is kirekesztik munkáit. 1940 körül kiváló alkotások egész sorát festi. Ahogy az előző években a tájelemek térbeli hatását hangsúlyozta, úgy csendéletein is a testek domborúságát, tömegét emeli ki ésszerű következetességgel. A tárgyakat felülnézetből ábrázolja. Rálátásos képszerkesztése folytán a háttér síkja emelkedik, térbeli mélysége csökken, s mintegy közelebb hozza az előtérben álló tárgyakat.

Utolsó éveiben Ziffer már többnyire a háza mögött levő kertben fest, az öre-

gek jellegzetes, türelmetlen nagyvonalúságával.

Mint már említettük, fiatalon került Nagybányára, Németh László szülővárosába. Személye mintegy hozzátapadt a városhoz, hiszen ott élt huszonhat éves korától haláláig, összesen ötvenhat éven át. Több mint fél évszázadon át festette a város arculatát több mint félezer műalkotásban. „Nagybányaiságát, a festővárosához fűződő ragaszkodó szeretetét, illetve ennek magas szintű művészi kristályosodását külön ki kell emelnünk.” (Borghida István) Mert ebből nem néhány műalkotás jött létre – mint annyi más művésznél –, hanem sokkal több: egy életmű. Ziffer egész munkásságát áthatja a bányaváros légköre, kobaltkék eget, fényei és fellegei, fái, házai, a dombok és a vizek. A bányai művészek közül nagyon kevesen adták vissza a város művészileg átfogalmazott, átlénygített arculatát oly teljesen s oly magas fokon, mint ő.

■ SALLÓ LÁSZLÓ

A MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJJAL KITÜNTETETT

Evangelium Színház

DUNA PALOTA

Budapest V., Zrínyi u. 5.

2006. május 5-én, pénteken este 7 órakor bemutatja

Hubay Miklós Egy faun éjszakája, avagy Hová lett a Rózsa Lelke?

című tragédiáját két részben.

Rendező: Udvaros Béla

TOVÁBBI ELŐADÁSOK:

május 7., 28. (vasárnap) – délután négy óra; május 13., 20., 27. (szombat) – délután 3 óra; június 4., pünkösdvasárnap – este 7 óra; június 5., pünkösdhétfő – délután 3 óra.

Jegyárúsítás mindennap az 1/250-5338-as telefonszámon, és kivételesen május 2-től hétfő, szerda, péntek délután 14–18 óra között a Duna Palota portáján (telefonszám: 1/235-5500). Helyárak: 1800, 1400, 1200 forint.

Új tagokat vár a Glory Hope

Másfél évvel ezelőtt alakult meg nagymányoki és váraljai evangélikus fiatalok közreműködésével a Glory Hope (Dicső Remény) gospelkórus. A vegyes karban jelenleg összesen tizenhatan énekelnek három szólamban (alt, szoprán, tenor), gitár- és orgonakísérettel. A kórus vezetője, Lenczné V. Judit (a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégiumban) várja a dalolni szerető fiatalok jelentkezését. A kórust rendszeresen hívják fellépni templomi programokra, istentiszteletekre, sőt már esküvőn is közreműködtek. Repertoárjukon evangélikus egyházi énekek, illetve gospelek, spirituálék szerepelnek.

Máté Réka felvétele a nagymányoki evangélikus templomban készült a húsvéti istentiszteleten

Oltárfosztás Csillaghegyen

Egy néprajzkutató számára igazi csemege, ha megfigyelheti egy szokás létrejöttét, majd későbbi alakulását. Főleg, ha a kutató vallási néprajzzal foglalkozik, és éppen egy evangélikus gyülekezetéről van szó.

Az élet úgy hozta, hogy korábban sohasem tudtam részt venni a nagycsütörtöki istentiszteleten. Bár a munka miatt az idén is kétséges volt, hogy sikerül-e, mégis időben kikerem Békásmegyerrre. A gyülekezet néhány tagjához hasonlóan én sem tudtam, hogy nem egy szokványos vesperának leszek a részese. Igaz, még oly sok év után is lépten-nyomon szembesülök azzal, hogy az erdélyi kötött liturgikus rendhez képest a magyarországi liturgia sokféleségéből kiindulva aligha beszélhetünk szokványosságról. A párhuzamok természetesen végigkísértek. No de következzon minden szép sorjában.

Az istentisztelet kezdetén a templom oltára csupasz volt. Aztán a gyülekezet tagjai sorra „megterítették”. Helyére került a terítő (vagy ezúttal a vacsora abrosza?), a Biblia, a gyertyatartók, majd az úrvacsora kellékei. Mint később kiderült, ez alkalommal a bibliai hagyománynak megfelelően az úrvacsora kenyere kovásztalan volt: osztya helyett pászka. Az istentisztelet végeztével a kellékek „eltűntek” az oltárról, csak a két gyertyatartó maradt ott keresztbe fektetve. Ott állt az oltár ismét csupaszon, megfosztottnak.

A lelkész felesége, Muntág Ildikó szerint néhány évvel korábban ifj. Hafenscher Károly zárta azzal a nagycsütörtöki istentisztelettel, hogy összepakolta az oltáron lévő tárgyakat, és kiment a templomból. A gyülekezet akkor nem értette, ma pedig – úgy tűnik – mégis hagyományt teremt belőle, gazdagítva evangélikus gyakorlatunkat (annak ellenére, hogy eredetileg katolikus szokásként könyveljük el az oltárfosztást).

Természetesen felsejlett előttem a régebbi építész templomok képe, ahol az oltárfosztás véghezvitele nem lenne olyan egyszerű. Vagy mit szólnának hozzá a hagyományörzőbb, falusi gyülekezetek? Hiszen az 1990-es években Erdélyben, az apácai gyülekezetben is megpróbálta a lelkész bevezetni a nagypénteki keresztthorodást. Néhány gyülekezeti tag elfogadta a változtatást, néhány támogatta ugyan, de nem vett részt benne, a többség azonban idegenkedve figyelte. Nemhogy a szokás nem honosodott meg, de a lelkész sem tagja már a gyülekezetnek, sőt még az egyháznak sem.

Az egyházi levéltárak iratanyaga mégis azt mutatja, hogy egy-egy gyülekezeti szokás helyi kezdeményezés nyomán jött létre. Néha ezt presbitériumi ülésen meg is erősítették és jegyzőkönyvbe vették. A ma évszázadosnak tűnő hagyományokról kiderülhet tehát, hogy alig egy-két emberöltővel előtűntek keletkeztek, de a közösség elfogadta őket, alakított rajtuk, néhol még legendát is kóritott hozzájuk.

Tehát egyházi szokásaink alakulása semmiben sem különbözik a néphagyományokétól, ezzel is aláhúzza azt a tényt, hogy egy faluban nem léteznek csak népszokások vagy csak egyházi szolgálatok. A kettő szorosan összefügg egymással, és kölcsönhatások eredményeként alakul: az egyház ugyanúgy beleszólt a falu életébe, mint ahogy a gyülekezeti tagok is alakították – vagy alakítják ma is – az egyházi szertartások menetét. A lényeg mindenféleképpen a közösség megléte, s ezt mi sem bizonyítja jobban a csillaghegyi gyülekezet esetében, mint hogy az együtt maradt tagok számára a szent tradíciókat istentisztelet után profán szokások váltják fel a gyülekezeti teremben.

■ VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

FASANG ÁRPÁD

A Magyarországi Evangélikus Egyház közel öt évszázados története bővelkedik próbás időkben, amikor a pusztá megmaradása volt a tét. Huszadik századi történelmünket egybe lehet-e vetni a török megszállás alatti „zord időkkel”? Ma még nem rendelkezünk kellő történelmi távlattal, hogy e kérdésre egyértelműen válaszolni tudjunk. Egy bizonyos: szüleink nemzedéke két világháborút, az ország feldarabolását, a történelmi Magyarország nem is három részre szakadását, hanem – ami ennél is rosszabb – felnégyesítését, rövid német, majd hosszú szovjet megszállást volt kénytelen átélni, és legfőképpen azokat a lelki gyötrelmeket, gerincroppantó megaláztatásokat, amelyeket a két diktatúra könyörtelen ideológiai szorítása okozott.

Aki hosszú kort él meg, Isten tenyerén érezheti magát, de ez nem jelenti azt, hogy próbatételek elkerültek volna. Scholz László (1911–2005) életútja is bővelkedett megpróbáltatásokban, amelyeket lelki- (pedagógusi, tudósi, lelkipásztori és művészi) alkatának és a „véletlenek” különös játékának köszönhetően sikerült átvészelnie.

Nem tartoztam a baráti társaságába, konferenciáinak, gyülekezeteinek tagjai közé, akik rendszeresen hallgathatták igehirdetéseit. Mindössze egyszer találkoztam vele egy futó kézszerítés erejéig. Mégis, olvasmányélményeim alapján az a kép élt bennem róla, hogy egyháznak egyik nagy formátumú egyéniségét tisztelhetjük (talán helyesebb így fogalmazni: kellett volna tisztelnünk) benne. Íme – a teljesség igénye nélkül – azok a művei, amelyeket a teológia iránt érdeklődők ma is nagy haszonnal forgathatnak: Krisztus hatalmában (1937, Urbán Ernővel közösen), A háladási kelyhe (1938), Az Úr asztalánál (1938), Szentlélek tábora (1939.), Jézus Krisztus – gondolkodó és igazságkereső lelkeknek (1941), Ínségesnek szabadítója (1942), Isten fegyverzetében (Ef 6 alapján; 1943), Kicsodám van az egekben (a 23. zsoltár alapján; 1945), Tisztítsd meg szívedet, hogy megtartassál (1946), Viaskodás fehér ördögökkel, Júdás levele (1948), Konfirmációi káté és Vezérfonal a konfirmációi oktatáshoz (1948), Az evangélium Pál szerint – Római levél a szászokhoz (1949), A Hegyi beszéd gyülekezeti magyarázata (1953).

E felsorolásból is kitűnik, hogy Scholz Lászlót a gyakorlati teológia, annak is egy speciális ága, a pedagógiai teológia foglalkoztatta: az, hogy miként lehet nagy igazságokat az egyszerű emberek nyelvén is elmondani. Cikkeinek, amelyek az Evangélikus Életben, a Keresztény Igazságban, a Harangszóban, a Lelekipásztornak jelent meg, se szeri, se száma. Költészet külön méltatást érdemel.

Luther Márton óta az énekeszervek nagy tradíciója van egyházunkban, ebbe a vonulatba illeszthető Scholz László poétai munkássága is. Az 1986-os új Evangélikus énekeskönyvben huszonhét éneke található.

Nem tartozott a hierarchia szerinti legfelsőbb egyházi vezetéshez; ahogy mondani szokták: „nem volt az első tíz között”. Ragyogó felkészültségével, tisztánlátásával szerzett tekintélyt magának, ahogyan jó néhányan mások is. E megemlékezésnek az is lehetne az alcíme, hogy „a »második vonal« dicsérete”. Azok az esperesek, felügyelők, teológiai tanárok sorolhatók ide, akik nem lehettek püspökök – néha szerencsésükre –, országos és egyházkerületi felügyelők, de munkásságuk nélkül egyházunk történelme torzó maradna, a fontos eseményeket nem tudnánk megérteni. Ebbe a második vonalba lehet sorolni Schulek Tibort, Joób Olivért, a korán elhunyt Ittész Mihályt és Urbán Ernőt, Szántó Róbertet, Karner Károlyt, Sólyom Jenőt, Jánossy Lajost, Járosi Andort, id. Dedinszky Gyulát, id. Rőzse Istvánt, Budaker Oszkárt, Danhauser Lászlót, Gáncs Aladárt és még sokan másokat.

A felsoroltak mind-mind egészen különböző egyéniségek voltak. Nem tartoztak ugyanazon szellemi irányzathoz. Volt, aki a régimúlt kutatásában lelte örömet, volt, akit a himnológia kérdései foglalkoztattak, vagy az irodalom iránt érdeklődött. Voltak közöttük egyszerű igehirdetők, akik tökéletesen értették a „pórnép nyelvét”; mások a legújabb teológiai szakirodalom jeles ismerői voltak. Volt, akinek idejét az alacsonyabb vagy magasabb szintű egyházvezetés gyakorlatára kötötte le.

Scholz Lászlónak mindegyik talentumból

jutott. Vibráló szellemű teológus volt, aki – ha csak a tudományával kellett volna foglalkoznia, nem sok más egyéssel is – nemzetközi szintű elismerésben is részesült volna. Képes volt korunk sorsdöntő eseményeit a teológia szemszögéből, nagy távlatokban is elemezni. Rendkívüli módon foglalkoztatta az ifjúsági munka. Ez a figyelme talán azzal is magyarázható, hogy a farsori gimnáziumnak nemcsak tanulója, hanem később vallásánára is volt. Úgy érezte, hogy egyházunk – más egyházakhoz hasonlóan – az ifjúság problémáival nem az ügy jelentőségének megfelelő módon foglalkozik.

A MELE, azaz a Magyar Evangélikus Lelkész Egyesület élén eljáratotta az egyház-kormányzás nagyon kényes, az egyensúlyokra, a kiegyenlítettségre és a stabilitásra törekvő eszköztárát. Az a kegyelem jött osztályrészül, hogy egy sorsdöntő időszakban, 1956-ban az egyház lelkiismeretét szólaltathatta meg, híres – vagy elhíresült, ahogy vesszük – „Bánom” beszédével.

Valószínűleg akkor járok el helyesen, ha életművét nem mozaikszerűen mutatom be, hanem mindössze két előadására összpontosítok. Mindkettő megérdemli a „történelmi” jelzőt. Említett „Bánom” beszéde – érthető okokból, az 1956-os forradalom összefüggésében – nagy hullámokat vert, indulatokat korbácsol fel, talán azért is, mert mind a mai napig aktuális. 1937-es, a hitlerizmus sanyargatása alatt élő németországi egyház helyzetéről szóló előadása ellenben a feladás homályába merült. Az életműben viszont a két beszéd – ez meggyőződésem – szorosan összetartozik. Legszívesebben mindkettőt teljes terjedelmében közölném, de terjedelmi korlátok miatt csak a kivonatosságot ismertetésükre vállalkozhatok, az olvasóra bízva annak eldöntését, hogy milyen értéket is jelent számunkra Scholz László öröksége. (Scholz Lászlónak nagyon határozott álláspontja volt az állam és az egyház együttéléséről. Ennek fényében az 1956 decemberében a politikai katolicizmusról elmondott megállapítása félreérthető lehet, és némi magyarázatra szorul. Erre később még visszatérek.) A „Bánom” beszéd első része, az elvi állásfoglalás (illetve az előadás befejező része) kihagyások nélkül olvasható. A beszéd másik sarkalatos témája – a lelkesi fraternitás kérdése – egy másik elemzésnek lehet később tárgya.

Scholz László a harmincas évek közepén, 1935-ben és 1936-ban két tanulmányi évet töltött Berlinben, és később is nagy figyelemmel követte a németországi egyházi állapotokat. Mint „haditudósító” pontos információkkal látta el az Evangélikus Élet olvasóit, egyházunk vezetőit és a közvéleményt az egyház sorsdöntő küzdelmeiről. Korábban alkalmam nyílt ezeket a tudósításokat végigolvasni; most az összegzésüket és az említett 1937-es előadást szeretném némi rövidítéssel közreadni. Úgy tartom illendőnek, hogy – belőlük minél többet idézzem – maga Scholz László szóljon ismét hozzánk.

Scholz László

Az evangélikus egyház helyzete Németországban

A Budapesti Egyházmegye tavaszi konferenciáján tartott előadás (1937)

„Előadásommal úgy vélek legjobban szolgálni, ha a látottak, hallottak és olvasottak nagy tömegéből néhány egyszerű, világos szempont segítségével választom ki és fűzöm össze a részleteseményeket. [...] Először egy hosszmeteszetet vágnak: ebben az egyházi harc történeti lefolyását kívánjuk felrajzolni nagy fázisai szerint. Majd egy keresztmeteszetet készítünk: ebben azokat az elvi és tárgyi problémákat keressük, amelyek körül az egyházi harc állandóan folyik. Végül felvetjük azt a kérdést, hogy miféle jelentősége van egyházunk számára a németországi harcoknak. Ezt nevezzük el talán értékmetszetnek.”

A szerző előadása első részében, a „hosszmeteszeten” időrendben végigvezeti az olvasót az egyházi harcok eseményein:

„[...] 1933 januárjában veszi át Hitler a hatalmat. Egységet az egész birodalomban! – ez lesz a jelszó. Egységet az evangélikus egyházban is, mely akkor 28 részegyházból állott. Egy püspököt az élére, mint ahogyan egy vezér áll a birodalom élén is. Különös erővel igyekezik ezen az az egyházpolitikai párt, mely már 1932 tavaszán alakult, és a Német Keresztényen Hitmozgalom nevet vette fel, erősen kihangsúlyozván német voltát. Csakugyan nekiül az illetékes bizottság az új alkotmánytervezet kidolgozásához. Jelölök és megválasztják Bodelschwingh Frigvest, ami a Német Keresztényeknek sehogyan sem tetszik, mert nem közüliük való. Július 14-én kihirdetik az új Alkotmányt. [...] Most jönne az új Alkotmány érvényesítése, kiírják az egyházi választásokat. S itt tör ki nyíltan a harc. A Német Keresztények abszolút többséget és hatalmat akarnak mindenütt. Szept. 5-én a porosz zsinaton az egyházba is be akarják csempészni az árja Ő-t, mire a zsinat egy része kivonul. Most már egymást hajszolják a durva események: lemondásra készítik a birodalmi püspököt, helyébe egy tehetetelen embert ültetnek Müller Lajos személyében, aki a nemzetiszocialista párt bizalmi embere. Az új püspök még abban az évben kezére juttatja a pártnak az evangélikus ifjúságot, hatalmi szóval beolvasztják a Hitlerjugendbe. Egymás után jönnek a német kisdiktátorok: Hossenfelder, Oberheid s különösen Jäger, akik erőszakkal akarják az egységet létrehozni. S ez balul ütött ki. [...] Az egyház tisztaságát féltő kisebbség meglátja, hogy a kirobant faji gondolat mindent elsöpörni kész támadásával szemben csak a hitvallás hűség mentheti meg az egyházat. 1934. márc. 16-án tartják az első hitvallás-zsinatot Dortmundban, Westfalen tartományban. Utána hosszú sor következik mindenfelé. [...] Hogy ezek a hitvallás-zsinatok kialakulhattak, annak természetesen az adott lehetőségek, hogy a hitvalló egyház mozgalma széles körben megduzzadt, naggyá nőtt, és hatalommá lett. [...]

2. Most készítsük el a keresztmeteszetet. A harc alapproblémáját könnyű meglegni. Bárhol érintjük is a lejárásodott eseményeket, bármelyik ponton is kutaunk a küzdelem okát, mindenütt rátalálunk a döntő problémára: az egyház és állam viszonyának kérdésére. Ez a véres seb.

Tudjuk, hogy az egyház és állam viszonyát egyszer s mindenkorra rendezni nem lehet, időnkint újra meg újra zavart okoz. De legyünk tisztában azzal is, hogy ennek a régi harcnak itt egy olyan új formájával állunk szemben, mely páratlan az egyház eddigi történetében. Hatalomról, erőszakról, összetűzésekről sokat beszélnek a történelem lapjai. De nem ismerik azt az állami totalitásméletemet, mit a hitlerizmus hozott. A Harmadik Birodalom totalitás államnak vallja magát abban az értelemben, hogy egészen magának igényli az embert, és az emberi élet minden területére rá akarja nyomni bélyegét. Nemcsak a közigazgatást és a gazdasági életet akarja szabályozni, hanem magának vindikálja teljességében a nevelés munkáját, irányokat szab a tudományoknak, kíméletlenül kezében igyekszik tartani a szellemi és világnézeti folyamatokat, és minden eszközzel saját elveit akarja belevinni a lelki életbe is. Így történt meg az, hogy a nemzetiszocialista világnézet, különösképpen is a Rosenberg-féle fajelméletben és vérmítoszban, vallásos formát öltött, ami – szerintük – minden emberre kötelező! Itt nem lehet szó többé arról, hogy a kereszténység önállóan létezzék más világnézetek mellett. A nemzetiszocializmus mint világnézet és mint vallás korlátlan, abszolút, totalis igénytel lép fel: csak ő élhet, minden másnak pusztulnia kell. Hogy hivatalosan azt állítják még, hogy a párt a »pozitív kereszténység« alapján áll: nem egyéb rútfogalomzavarnál. Amit ők pozitív kereszténységnek neveznek, az a mi szemünkben egyáltalán nem kereszténység, ellenkezőleg, tösgyökeres pogányság! A kereszténység nem azonos egy bizonyos szociális népszerűséggel. A keresztényen hit a feltámadott Krisztusba vetett hit. Ez pedig, szerintük, »negatív« kereszténység, vagy Kernl miniszter szavai szerint neveléses valami; nem jöhet a zsidóktól az üdvösség: Hitler teremtette meg az igazi hitet: ő egy új kinyilatkoztatás hirdetője. Merő pogányság ez! Nem csoda, hogy kevesen bát, de hamar meglátták egyesek, hogy itt az egyház léte forog kockán. Az a kérdés, hogy az állammal kapcsolatos egyház egyáltalán lehet-e még keresztényen? Így csak két eshetőség maradt. Vagy eltűri az egész egyház, hogy faji vallásossággá tegyék, és ezzel önmagát csúffá tegye. Vagy kitart hite és hitvallása mellett, és akkor harcba kell szállania. Akiknek csakugyan szívük volt az egyház, csak a harcot választhatták!

De félre ne értsen bennünket senki. Mintha most csak a nemzetiszocializmus akarnók vádolni és kárhözatni! Meg kell vallanunk, hogy idáig jutott a helyzet egyház és állam között, abban nagy része van az egyház bűnös mulasztásainak. Hogyan történt-

hetett meg az, hogy a német evangélikus egyház túlnyomó többsége máról holnapra behullott ennek az új fajvallásosságnak és vérmítosznak a törébe? Csak úgy történhetett meg, hogy a német politikai államfordulat az egyházat széttűllött állapotban találta. [...] Az egyház – hosszú évtizedekre visszamenően kell ezt megállapítanunk – az elvilágiasodás processzusán ment át. Belsőleg szekularizálódott. Magába olvasztott idealizmust, individualizmust, humanizmust, mindenféle emberi szellemi áramlatot, és majdhogyan egészen meg nem feledkezett tulajdonképpen egyetlen sajátos hivatásáról: az isteni evangélium hirdetéséről. Ilyen egyházi állapotok könnyen lehetővé tették, hogy az új németkeresztényen tévntanítások milliőkat hódítsanak meg egy csapásra. Úgyhogy azt kell mondanunk, még szerencse, hogy a nemzetiszocialista világnézet totalis igénnyel lépett fel, mindent követelt, és így felrúzta az egyházat álmából. Dörzsölni kezdte végre a szemét, és feleszmélt: ha kiveszik kezemből a világnézetet, az idealizmust, a humanizmust, a szociális cselekvést, akkor mi ad jogot további létezésemhez? S akkor újra felcsillant előtte a betemetett kincs: az evangélium! A Krisztusról szóló örömhír! Így vezetett el az egyház és az állam viszonyának kérdése az evangéliumhoz. Így lett az idegen áramlatok elleni harc: harc a tiszta evangéliumért! Ez a német egyházi harc sarkpontja. Sose tevéssük ezt szem elől.

A többi felvetődő problémák is valamiképpen ezzel függnek mind össze. Ezeket részletesen nem tárgyalhatom, inkább csak megemlítek néhányat. Az egyik az ifjúság helyzete. A totalis állam elsősorban az ifjúságra fekszik rá. Beszervezi magának egészen. Az egyház nem képes hozzáférni. Az iskolákat népközösségi iskolákká igyekeznek lassan átalakítani, ami egyenlő a kereszténység kiszorulásával a tantermekből. Vagy ott van a saját kérdése. Rendkívül erős a cenzúra. Az egyház képtelen a valódi helyzetről tagjait felvilágosítani. Másrészt a keresztényellenes sajtó torkaszakadtából lármázhat. [...] A legtöbb gyülekezet ki van téve a világi hatalom kénye-kedvének. A párt helyi szervezetei a községekben és a városokon olyan hatalommal bírnak, hogy például a felsőbb fórumon állásukba visszahelyezett lelkészeket egyszerűen nem engedik vissza állásukba! És mit szóljak az üldözésekről, testi bántalmazásokról, meghurcoltatásokról? Kérem, higgyék el: ilyesmi is folytak és folynak a Harmadik Birodalomban.

A fontos tehát a német egyházi harc belső, tartalmi megítélésénél mindig ez: itt az egyház egzisztenciájáról van szó, az evangéliumról, a Krisztus örökkévaló ügyéről. Ezért áll harcban az egyház az állammal. A többi mozzanatok és problémák mind csak kísérőjelenségek. Ez a keresztmetesz.

3. Végül szóljunk az értékmetszetről is néhány szót. Vitán felül áll, hogy a németországi egyház küzdelmének nemcsak saját körén belül, hanem határain túl is nagy jelentősége van. Ezért foglalkozik vele az egész világ kereszténysége. Ezért tűztük mi is napirendre. Sőt ha arra gondolunk, hogy magyar evangélikus egyházunk mindig a német evangélikus egyház hatásait vette fel leghamarabb, sőt néha tőle túlságosan is függött: nem kétséges, hogy mai harca bennünket közelebből érint, mint mondjuk az északi vagy angol-amerikai protestantizmust.

Megint csak arra van időm, hogy egy dolgot emeljek ki. Azt, amit leginkább értékelnünk kell, és aminek legjelentősebb mondanivalója van hazai egyházunk számára – ebben az egy szóban és fogalomban foglalhatom össze: a hitvallás! A német hitvalló egyház ezt kiáltja bele a világ evangélikusságának a lelkiismeretébe: vigyázzatok egyházunk hitvallásaira! Ismerjétek őket, valljátok szívvel-szájjal, tiltakozzatok minden áramlat ellen, amely vele ellenkezik. Hitvallásaink ugyanis a Szentírás tanítását foglalják egybe, s amennyiben azzal megegyeznek (és megegyeznek), annyiban az igazságot hirdetik!

Isten eddig megkímélte magyar evangélikus egyházunkat attól, hogy egy ilyen szörnyű harcban kelljen önmagára eszmélnie. Itt is, ott is, ébredünk a közönyből papok és nem papok egyaránt. De azért nem tudom: annyira ismerősek és bizonyosak vagyunk-e hitünk tanításában, hogy nem hullunk az ölébe semmiféle antikeresztény vagy álkeresztény eszmeáramlatnak? [...]

[...] az egyház nem is lehet más – s ez a német evangélikus egyház mai küzdelmének legsürgősebb üzenete hozzánk: az egyház nem is lehet más, csak hitvalló egyház!”

(Evangélikus Élet, 1937/24. és 25. szám, június 13. és 20.)

***

Az olvasó bizonyára megérti, hogy miért is idéztem szó szerint ilyen sokat ebből az előadásból. Mindezt elmondani, illetve publikálni (mint sok más, hasonló szellemiségű beszédet, cikket) nem volt veszélytelen. A német náciizmus és hazai kollaboránsaik sok mindent számon tartottak, csak 1944-ben már nem volt idejük, hogy Scholz Lászlóval is leszámoljanak. Arra is szeretném az olvasó emlékeztetni, hogy volt egyházunknak később egy olyan időszaka, amikor az ehhez hasonló bátor kiállásokról jobb volt megfeledkezni. Azért, mert egy másik egyházi áramlatnak – a kommunista állammal való kollaborálást választóknak – az állt érdekében, hogy a maguk kétes „antifaszizmusát” állítsák példaképnek a jövő nemzedéke elé.

Egy ilyen megemlékezésben nincs helye a polémiának, ezért erről a sajátos történelmi látásmódról – most – nem is kívánok többet mondani, mindössze annyit: köszönjük, Scholz László!

László emlékezete

A „Bánom” beszéd

Egyházunk mai helyzete és lelkesi feladataink
– előterjesztés a magyarországi evangélikus lelkészek értekezletén,
Budapesten 1956. december 13-án

„Szeretett Szolgatársaim!

Esztendőök óta eltökélt szándékom volt, hogy ha véget ér magyar evangélikus egyházunknak az a szakasza, mely – most már látjuk – az elmúlt 6-8 évet zárja magába, s egy új szakasz kapujában állunk: az első lelkészértekezleten első szavam a bűnbánat lesz. Ez év november 3-án, szombaton délben (fontos a nap is, az óra is, ha visszatekintünk), azon az első egyházi értekezleten, melyet Ordass püspök úr hívott egybe, hogy szükségintézkedések tétessenek, megérezve az alkalom sürgetését néhány rögtönzött, töredezett szóval ki is fejeztem a dolog velejét. Kevesen voltunk együtt, közöttünk két-három nem lelkész is jelen volt. Mégsem halogattam a bennem élő vallomás megtételét. Utólag is fontosnak ítélem, hogy ez a három gondolat, amit akkor röviden, de határozottan kiöntöttem lelkemből, már november 3-án délben elhangzott.

Ma első ízben vagyunk nagyobb körben együtt magyarországi evangélikus lelkészek egyházunk új szakaszának kapujában. Új szakasz ez, bármit hoz is a holnap. Előretételeztem lehetünk vakhomályban, de visszafelé tekintve nem kétséges, hogy egy szakasz lezáródott. Nos, ezen az első együttléteünkön meg kell ismételnem, sőt bővebben és gondosabban elő kell adnom azokat a pontokat, melyekre csaknem hat héttel ezelőtt kitértem. A lelkiismeretem kényszerít rá.

1. Legelőbb is bűnbánatot kell tennünk. Mi, magyar evangélikus lelkészek az elmúlt esztendőben nem vállaltuk a Jézus Krisztus keresztjét! Meg kell vallanunk ezt Isten előtt, önmagunk előtt, egyházunk előtt, a világ evangélikus keresztyénsége előtt. Nagy többségünkben nem vállaltuk a keresztet. Csak kevesen akadtak közöttünk, akik életük kockázatásával is tanúbizonyságot tettek az igazságról. Csak kevesen, akik készek voltak javaikat, otthonukat, hivatásukat is feláldozni, ha út a kritikus óra. Ezek sem mind egyforma mértékben. Azok sem voltak sokan, akik legalább időnként felemeltek a szavukat az egyházba betört hamis tanítások és féktelen, törvényeinket nem tekintő hatalmaskodás ellen. Félélemből hallgattunk, amikor beszélni kellett volna. Úgy tettünk, mintha Jézus Krisztus igéjét sohasem hallottuk volna: Ha valaki engem követni akar, vegye fel az ő keresztjét, és úgy kövesse engem. Bizony szívemből írtam 1950 börtönjén azt az énekemet, melyet egy nehéz és tehetetlen tanácskozásban töltött nap után, szinte már az éjszakai órákban énekeltem-mondtam el Túróczy és Szabó püspököknek, s mely így kezdődik:

*Jézus Krisztus, keresztetted Ma oly egyedül veseled!
Sohol segítség utadon, Meghalt cirénei Simon –
Ő csak vitte bosszúsán, Mi elkerüljük gondosan,
Elhárítjuk gyalázatod, S lelkünk rá magyarázatot.*

Igen, 1950. április 1., a különbíróóság ülése jut eszembe, amin nekem is részt kellett vennem. Nemcsak másokról, magamról is vallanom kell mostan. Ez a nap is bizonyosság amellett, hogy nem tudtuk vállalni a keresztet. Jó lelkiismerettel tudhatom magamat azok között, akik teológiailag egy percre sem inogtak meg, s kik legalább időnként nyilvánosan harcot vívtak az evangélium tisztán való megőrzéséért. De azon az üléstünkön sem én, sem a többiek nem tudtuk vállalni a keresztet. Mindössze annyi telt fölünk, hogy nyolcan – lelkészek és világiak – üres lapokkal szavaztunk. Ennyi volt a tiltakozásunk. Mondhatatlan nagy fenyegetések lebegtek felettünk. Arról volt szó, hogy a letartóztatottaknak életükbe kerül a mi felmentő végzésünk, s nekünk is ki tudja, mibe! Nem mertük vállalni. Emberileg nagyon érthető, de nem az ige mértékén mérve. Amikor rá egy-két nappal különbíróóság-tisztemről való lemondásomat az egyetemes felügyelő kezébe letettem, őszintén mondom, ez nemcsak újabb tiltakozás volt, hanem a lelkiismeretem fájdalomának kifejezése.

Nem szeretem a „kollektív bűnbánat” emlegetését, mert már sok félreértésre adott alkalmat. Mégis, amiben sokan, amiben talán mindannyian vétkezünk, a tekintetben szabad is, kell is kollektív bűnbánatot tennünk. Nem kell-e közösen megvallanunk, hogy nem vállaltuk a keresztet? Hallgattunk, amikor beszélni kellett volna. És talán olyat is mondtunk, amit semmiképpen sem lett volna szabad kimondani, még ha a nyelvünket vágta volna is ki büntetésül. Félélemben nem segítettünk inségeseken, megbélyegzettekben. Nemcsak engedjük,

hogy szűk térre szorítsák az egyház missziói munkáját, de magunk segítettük bizonyágtételünk hihetetlen összezsugorodását. Ebben és sok másban mindnyájan vétkesek vagyunk, jöllehet külön is felelősek Isten előtt tetteikért azok, akik nagyobb sáfársággal bíztak meg.

Még valami hánykolódik bennem. Már régebben fülembé jutott, hogy egyik-másik lelkészársam azzal hárította el hasonló szavaimat: »mártírkomplexus« ez! Csúnya maga a kifejezés is, mert összekeveri a legtisztább bibliai tanítást a freudi pszichológia kedves terminusával. Ebben a formában hát nem vállalom. De a bibliai mártírium fogalmát, a *theologia crucis* vállalnom kell. Vedd ki a Bibliából azokat a lapokat, azokat a sorokat, amik a keresztről és keresztvállalásról szólnak, s papiroskópicéval teszed Bibliádat. Nekem nem az fáj, hogy a keresztről sokat beszéltem az elmúlt években is, csak az, hogy nem mindig tudtam vállalni, és kellő mértékben hordozni. Nekem ez fáj, és ezt vallom meg bűnbánattal. S ezt kell néktek is velem együtt bántotok! E nélkül a bűnvallomás nélkül nem indulhatunk meg egyházunk újjáépítésének útján.

2. Második gondolatom szorosan kapcsolódik az eddig közölthöz. Bűnbánatot kell tennünk, és bűnbocsánatot kell nyernünk mindnyájunknak ahhoz, hogy együttesen foghassunk hozzá egyházunk újjáépítésének nagy munkájához. Mert nem kétséges, hogy ez a lelkesi feladat jár előttünk. És az sem felesleges igyekezet, hogy mindnyájan együtt maradjunk, egymással megbékéljünk, lehetőleg senkit el ne veszítsünk, hiszen amúgy is oly maroknyi egyház vagyunk, hogy pusztulásnak vagyunk kitéve. Az elmúlt évek rettenetes meghasonlást teremtettek az egyházon belül s főleg a lelkészek között. Az egyházzal kapcsolatot tartó gyülekezeti hívek tömege sokkal osztatlanabban tudott megállni a próbatételek szakaszán, mint mi, lelkészek. Ennek is megvan természetesen a magyarázata. De most nem visszamenőleg kívánok boncolgatni, hanem előretekintve célt kitűzni. Nekünk, magyar evangélikus lelkészeknek meg kell békülnünk egymással, Krisztus bocsánatát kell hirdetnünk a megtérő bűnösöknek, akkor is, ha a mi soraink közül valók azok. Az egyház tulajdon Urával, Jézus Krisztussal jutna ellentétbe, ha a feloldozás és bűnbocsánat szolgálatát elhárítaná magától vagy akár csak korlátozná is. Megtorlás, büntetés vagy csak meg nem bocsátás is elrekeszti az élet kapuját. A megbocsátás azonban megnyitja.

Persze ez a megbocsátás nem válhat valósággá megbánás nélkül. A tanítványok között sem. Így tehát köztünk sem. Itt már semmiképpen nem valami kollektív cselekményről van szó, hanem kinek-kinek részéről a »mea culpa« megvallásáról s az általa való feloldoztatásról. Lukács 17,4 foglalja itt magába az arany szabályt: »És ha egy napon hűszer vétkezik elened [a te atyádfia], és egy napon hűszer tehozád tér, mondván: Megbántam; megbocsásás néki.«

Elképzelhetetlen énelőttem meghasonlottságunk megszüntetése e nélkül a »Megbántam« nélkül. Enélkül nem lehet valósággá a megbocsátás. Nem tudnám megszabni a formáját ennek a megbánásnak, csak azt tudom, hogy el nem maradhat. Akinek van megbánnivalója, menjen oda társához vagy a püspökhöz, vagy álljon a lelkesi munkaközösség elé, és könnyítsen a lelkén. Visszatekintve az elmúlt 6-8 évre, ilyesféle vallomásoknak kell hangozniuk: »Besúgó voltam, följelentettem lelkészársaimat, befeketítettem őket: bánom.« »Pozíciót, hatalmat szereztem, kihasználva a konjunktúrát: bánom.« »Fiatalon egy-két év alatt karriert futottam, mert csak a vonalba kellett beállnom, de a feladatokkal megbirkózni tehetségemen felül való volt; nem tenném többé.« »Jól éltem, anyagi előnyökre tettem szert ügyes helyezkedéssel: bánom.« »Cikkeket írtam, amik látom, nem állhatnak meg az ige mérlegén: visszavonom őket, bánom, hogy a nevem örökre alattuk áll.« »Teológiailag támogattam olyan cselekedeteket, amik nem Isten igéjéből születtek, s ezzel azt a látszatot keltemtettem, mintha Isten akarata volna: bánom.« »Nem mondtam igazat, és tudtam, hogy nem mondok igazat, de nem mertem másképp szólni: bánom.« »Többször is megforgattam a köpönyegemet, ahogyan az érdek újra meg újra megkívánta: felettébb bánom.« »Még jó időben leszakadtam a tévúton járókról, de ennyi és ennyi évig én is toltam a szekeret: bánom.« És to-

vább is így, mert ez az igazság! S e nélkül az igazság nélkül üres és képmutató volna a szeretet.

De ha ez a megbánás és megbocsátás nem megy végbe közöttünk? Nem akarok most erre gondolni. Meg kell történnie! Mert kicsiny egyházunknak élni kell, és mi, lelkészek néhány százan egy szívvel-lelkével kell, hogy szolgáljuk az egyház Urát.

3. Még egy gondolatot kell, harmadiknak, idetárom. Meglepő ugrásnak tetszhetik, de az utolsó mondatomba belevág. Ezt is érintettem november 3-án, és boldog vagyok, hogy akkor elmondtam már. Nem szabad, hogy lelkesi közösségünk egységét és Krisztus-szolgálatunkat a politika szakassza szét! Mondjuk ki bátran, hogy mi a napi politikában részt venni nem kívánunk és nem fogunk. Lemondunk erről az emberi jogunkról a szolgálattunk kedvéért. Ha pl. többpártrendszer van, akkor nem teheti a lelképásztor azt, hogy híveinek egy csoportjába áll, holott az egész nyájnak a pásztor. Továbbá nyilvánvaló, hogy a lelkesi tiszt egész embert kíván, és nem jut erőnk, sem időnk más egyébre, ha híven be akarjuk tölteni kötelességünket. Ha (a) lelkész részt vesz a napi politikában, lehetetlen, hogy ezt csak egyéni felelősségre tegye. A világ is, a hívek is mint lelkész fogják tekinteni. Hogy mennyi kár származott ebből nemcsak az elmúlt években, de az azelőtti években is, és a még azelőtt lefolyt korszakokban is, mindnyájunk előtt ismeretes. Isten óvjon minket attól, hogy mi a politikai katolicizmus útjára lépünk! E tekintetben gyökeres különbségnek kell lenni köztünk és köztük.

Nekünk hittel hinni kell, és amennyire rajtunk áll, az állammal és a világgal is meg kell értetnünk, hogy az egyház akkor tesz legjobbat az emberiségnek, a hazának, ha egyház marad. Az egyház az evangélium hirdetésével szolgál a világnak. Így válik a világ lelkiismeretévé. Ebből a szolgálatból fakadnak a jó erkölcsnek, a munkaszeretnek, a tiszta családi életnek és a nemzetért való áldozatnak is érett gyümölcsei.

Meg kell fordítani a dolgokat. Az elmúlt években az történt, hogy a történelem eseményeihez akarták szabni vezetőink az egyház életét. Az eseményektől sodortatva meghozták gyors és gyakorlati döntéseiket. Utólag azután igyekeztek ezt teológiailag is igazolni. Ezt nevezem én cammogó teológiának. Meg kell fordítanunk a dolgokat. Nekünk az Isten evangéliumát hamisítatlanul hirdetnünk kell, bármi történjék is a világban. És nem kétséges, hogy az evangélium formáin fogja magát a világot is. Többet, jobbat mi nem tehetünk. Azokat a politikai elveket, amiket esetleg mi képviselnénk, képviselik mihelytünk sokan mások, és sokkal kiválóbban, mint mi. De az evangéliumot helyettünk mások nem fogják hirdetni. Ezt csak mi adjuk a világnak. Olvadjunk fel teljesen ebben a szolgálatban, és higgyük hittel, hogy így adtunk legtöbbet hazánknak is, az emberiségnek is! [...]

[...] Szeretett szolgatársaim! Új szakasz kapujában állunk. Bármit hoz a holnap, egy szakasz lezárult. Mégse ejtsünk ki szánon könnyelmű lelkesedéssel a szót, hogy soha többé ez vagy amag meg nem történhetik. A bűnne mi az ítéletnapig se végzünk. Minden bűn, amit a múltra nézve megítélünk, száz és száz formában felütheti a fejét a jövőben is, közöttünk is. A kísértések nem múltak el. A Krisztus keresztjének felvétele sem válik elavult parancssá. Naponta bűnbánatot kell tartani, és naponta fel kell venni a keresztet. Az egyház számára ez az Isten örök útja, míg csak be nem teljesedik az ő dicsőségének országa! Azért hát álljon és maradjon mindenki a helyén! Ne legyünk béresek, legyünk pásztorok, pásztorai a nyájnak! – Áldja meg a mi Megtartó Urunk, Jézus Krisztus Magyarországi Evangélikus Egyházunkat a mi hűséges pásztori szolgálatunk által!

(A szöveg utolsó bekezdése – a legutolsó három mondat kivételével – megjelent a Lelkipásztor 1957. március-áprilisi számában [XXXII. évfolyam, 1-2. szám, 57. o.])

***

Az elmúlt négy évtizedben számos esetben volt alkalmam e beszédet elolvasni, s korszakonként más és más értékre figyelhettem fel. Úgy vagyok vele, mint egy fontos zeneművel, amely mindig tartogat „meglepetéseket” a számomra. Nyilvánvaló, hogy nem a mű változik, hanem mi és a „történelmi környezet”, amely újabb és újabb „akusztikai” újdonságokkal szolgál.

Akkor olvastam először, amikor felhívták a figyelmemet arra, hogy ez a beszéd – egyesek szerint – a Magyarországi Evangélikus Egyházban az 1956-ban dúló ellenforradalom legeklatánusabb példája lett volna. „Az én megítélésem szerint jelentőségében és a papi közvéleményre való hatásában ennél jelentősebb ellenforradalmi beszéd a mi egyházunkban nem hangzott el” – mondta Dezséry László püspök a Déli Egyházkerület tanácsának ülésén (Evangélikus Élet, 1958. július 6., 2. oldal; az eredeti lapszámon – merő véletlenségéből? – az 1958-as évszám olvasható).

Másodszor akkor olvastam, amikor a gyónás lelki hatásai foglalkoztattak. Miért volt az, hogy (tudomásom szerint) senki nem fogadta meg – nyilvánosan – Scholz László tanácsát, és napjainkban is, amikor a tavasz folyamán az egyházi besúgókkal foglalkozott a sajtó, egyetlen ember nem akadt, aki kiállt volna, és bevallotta volna, hogy ő bizony az állami titkosszolgálatoknak dolgozott? Hát nem akadt egyetlen „igaz ember”, aki ezt megtette volna? Ne tudnák, hogy a gyónás önvédelem, a lelki regenerálódás hathatós formája?

Nem kétséges, hogy a „Bánom” beszéd buzdítás a gyónásra, a gyógyulásra. A magán- és a közgyónás gyakorlását ajánlja Scholz László is, kiemelve a személyes vallomás jelentőségét. E tekintetben nincs különbség a katolikus és az evangélikus felfogás között, hiszen a katolikus misében is azt mondják a hívek, hogy „gyónom a mindenható Istennek és nektek, testvéreim...” stb. A tisztánlátást a különböző szekták gyakorlata zavarhatja meg, amikor a gyülekezet mint ítélszék dönt egyes hívei magánéleti problémáiban. Távól álljon tőlem az ítékezés („Ne ítélj, hogy ne ítéltess!”), de a gondot abban látom, hogy a magánéleti és közéleti bűnvallásnak más a szerepe és a funkciója, s a kettő között nagyon nehéz pontosan meghúzni a határt.

A zsarnokság légkörében élők cselekedeteit mérlegelve ezt a körülményt különösen fontos hangsúlyozni. Ebből a szempontból javaslom, hogy tanulmányozzuk minél alaposabban Illyés Gyula Egy mondat a zsarnokságról című versét. A „Bánom” beszéd egy diktatórikus rendszerben élők érzéseinek, gondolatainak, viselkedési normáinak látélete, amely különös módon a szabadság légkörében is tetten érhető, mert voltaképpen – s ezt Scholz László is hangsúlyozza – a bűn ellen van (vagy kellene, hogy legyen) tusakodásunk. Ami egy diktatúrában a maga brutalitásában jelenik meg, azt a demokráciában ostyába csomagolva, megédesítve vesszük magunkhoz.

A harmadik releváció számomra ebben a beszédben az őszintesége, ha kell, „maivitása”. Hát éppen Scholz László ne tudta volna 1956 decemberében, hogy milyen világ köszöntött ránk november 4-e után? Ne tudta volna, hogy milyen brutális megtorlás vette kezdetét, amelynek később ő maga is szenvedő kárvalottja lett? Az az új egyházi korszak, amelyről Scholz László beszél, lényegében csak egy esztendőig tartott, s ami utána következett, az az emberekben előidézett jellemuszítást tekintve semmivel sem volt humánusabb, mint az ’56 előtti uralom. Egyházi téren a következő „matematikai” képlet állítható fel: a Káldy Zoltán vezette időszak úgy viszonyul a Dezséry László által irányított évekhez, mint a Kádár-korszak a Rákosi-érához. Mérélegelési szempontok kérdése, hogy a lelki korrumpálódást tekintve melyik korszak volt ártalmasabb. Az sem kétséges, hogy a Kádár-korszaknak volt bizonyos „kifutási ideje”. Az 1963-ig tartó brutális megtorlást enyhülés követte, amely végelgyengülésben kellett volna, hogy kimúljon, de érdekes módon „átalakult”, s a bizalmatlanságra épülő emberi kapcsolatokban lépten-nyomon – napjainkban is – tetten érhető.

A negyedik észrevétel – s amiért a beszéd eme kitétele vitatkozásra késztet – a politikai katolicizmus megtérsítésére vonatkozik. Ma már több történelmi távlatlall rendelkezzünk, hogy e kérdésben is árnyaltabb felfogást képviselhesünk. Nem kétséges, hogy a politikai katolicizmus a harmincas években a negatívumaival hívta fel magára a protestáns közvélemény figyelmét. De ez a sommás ítélet már 1948-ban sem, kiváltképp pedig 1956-ban nem bizonyult helytállóknak. A kommunista propaganda azt sulykoltta az emberek fejébe, hogy a népi demokráciának az esküdt ellensége és legfőbb kártevője a Mindszenty József vezette politikai katolicizmus, mintha nem is a vallásszabadság védelme lett volna a harc igazi téje. Ordass Lajos is ezért küzdött, s jutott börtönbe, akárcsak Mindszenty József. 1956 decemberében volt-e indoka annak, hogy a politikai katolicizmus veszélyére hivatkozzunk? Úgy vélem, hogy nem.

Az élet fintora, hogy a „politikai katolicizmus” tanult a múlt hibáiból, a katolikus egyház tiltja, hogy lelkészi parlamenti képviselők legyenek, vagyis politikai szerepet töltsenek be. Erre a felismerésre – bátorságra? – mi még nem jutottunk el. Mind a mai napig nem tudtuk elérni, hogy evangélikus lelkész – egyházi szolgálatával párhuzamosan – ne lehessen országgyűlési képviselő. Hangsúlyozni szeretném ismételtén: nem Scholz László „Bánom” beszéde változott meg, hanem a történelmi, társadalmi körülmények alakultak úgy, hogy újra szembesüljünk a helyes teológiai fejtegetések és a jelen valósága között feszülő ellentéttekkel és ellentmondásokkal – ezt a (mellé)temát azonban érdemes most befejezni, mert túl messzire vezetne, jöllehet a beszédnek további gondolati tartalékai is vannak, amelyek megérdemlik, hogy egy konferencia keretében foglalkozzunk velük.

Scholz László e két beszéde mindezekről függetlenül rendkívül nagy szellemi, lelki értékek hordozója. Szerzője elmondhatja magáról, hogy a kritikus időkben sem hallgatózott. Annak akart megfelelni, aki magáról mondta, hogy „én vagyok az út, az igazság és az élet”, s ez a lényeg. Kempis Tamás Krisztus követése című művének nyomdokain halad. Arra hívja fel a figyelmünket, hogy ne csak bánjuk (sajnáljuk), amit rosszul tettünk, hanem meg is bánjuk (be is valljuk), ami megbánandó, mert csak ez az út vezet a gyógyuláshoz. Ma is igaz és érvényes útmutató ez.

Köszönjük, Scholz László!

Szerencse

■ FÜLLER TÍMEA

A legszívesebben azt mondanám: szerencse, hogy éppen arra jártam. Hiszen tudod, mindenki szereti fontosnak érezni magát, különösen meg egy ilyen rossz, elfelejtett öregember, akinek se hazája, se gazdája. Na, de hát az igazság mégiscsak más, és hogy éppen én keveredtem oda, az is inkább valamiféle csoda, mint szükségszerűség. Merthogy éppen a város felé indultam el aznap este. Mehettem volna ki a másik határ felé vagy Nagyfalu, esetleg maradhattam volna itt egy padon, amikor beszéltél. Éppúgy nem lett volna semmi jelentősége, ahogyan másnak sincs, amióta leépítettek a munkahelyemről, és az asszony elpörlötte a házat a fejem fölül. Tudod, senkit sem érdekel azóta, hol hálók meg, sem hogy élek-e, halok-e. Minden holmim itt van ebben a nejlonszatyorban. De nem panaszkodom, hiszen hát sokan élünk így. És látod, azért velünk is megesnek még csodák.

Jól emlékszem arra az estére. A levegő fűledt meleg volt még kilenc órákor is, és a kocsmában úgy telepedett ránk a nehéz szag, hogy majd befulladtunk. Rádásul a szünyogok is mind odagyűltek a lámpa fényére, és pénzem se nagyon volt. Egy jókora darab kenyeret találtam még a hét elején, annak a maradékát rágicsáltam, kicsiket kortyoltam hozzá a poharamból, hogy tovább tartson a bor.

A napi gyaloglás már a lábamban volt, mégis valami megmagyarázhatatlan mehetnék húzott fel a rozzant lábú székről. Nem tudtam, mi nyugtalanít, de azt már régen tudomásul vettem, hogy ha indulni kell, hát megyek; ha akarom, felfogható ez szabadságnak is. Felkeltem hát, kifizettem az italt, marokra fogtam a táskámat, és búcsút intettem az ajtófélfának. Már szürke volt a világ, a tücskök folyamatosan ciripeltek az árokarpon, és nagy örömmre feltámadt a szél is, meg-megborzolva az út menti fák lombját. Nemigen gondolkodtam, merre is menjek, a lábam vitt, és én élveztem az esti csendbe vegyülő finom neszeket.

A falu már szépen eltörpült mögöttem, mire tényleg besötétedett. Az út szélén lépkedtem a füves padkán, hogy ne hozzak frászt a mellettem újra meg újra elsuhanó autók vezetőire. Igyekeztem nem zavarni a világot. Valahogy úgy érzem helyénvalónak, ha már kívül kerültem a nagy sodrásból, hogy ne bántsuk egymást. Ők se igen törődnek velem, én se csapok nagy zajt. Szép egyenletesen haladtam, nem siettem sehova, hiszen úti célom sem volt. Néha olyan közel bukkant fel egy-egy fácán vagy nyúl, hogy akár meg is foghattam volna őket. Jó érzés volt, hogy befogadnak, nem tekintenek idegennek, szinte otthon éreztem magam ebben a susogó, zizegő, rejtelmes, életteli világban.

És akkor jött az az autó. A vezetője még nem látott engem. Ahogy hirtelen megállt, azt hittem, a dolgát fogja végezni valaki, hát nem is közelítettem felé, ez így tisztességes. Ideges mozgású fiatal nő szállt ki a kocsiból, a fényező élesen a szemembe világított, csak körvonalakat láttam. Cipő kopogott, távolról csecsemősírás hallatszott, aztán ajtók csapódtak, majd a kocsit hirtelen éles kanyarral visszafordult a város felé, és elvihartott nyomtalanul. Egyre távolabbról fénylett a két kicsi lámpája, a motor zaja sem jutott már el ideig, amikor döbbsen felfedeztem, hogy a síros nyöszörgés nem szűnt meg.

Torokszorító balsejtelem lett úrrá rajtam. Először bizonytalanul, tétován indultam el, aztán hirtelen rájöttem, milyen szörnyűség történt, és futni kezdtem. Feltűnt egy autó fénycsóvája. Élesen, bántón hasított bele a sötétbe. Valami kamion vagy busz lehetett. A zaj lassanként elnyomta a csecsemősírását. Vad rémület fogott el, és úgy kezdtem el rohanni, hogy majd kiszakadt bele a tudóm. Uramisten, csak nehogy későn érkezzek, csak most az egyszer ne érkezzek ide az az autó, míg oda nem érek! Kifulladásra, vérszenes dörömből szívvel álltam meg előtte. A kamion hangosan dudálva került ki bennünket. Tán azt gondolta, részeg vagyok.

Pihelve kapkodtam a levegőt, a szemem könnybe lábadt látványtól. Ott feküdt a földön tehetetlenül és magányosan a nagy széles világ közepén egy rózsás bőrű kisfiú. Aprócska teste szinte világított a sötétben. Óvatosan felemeltem a naptól még mindig langyos aszfaltról. Ha gondolkodtam volna, tán meg sem merem fogni, de valami akkor erőssé és megbízhatóssá tett. A karomban tartottam hát a kisembert, az ezernyi titkot rejtő, lüktető kis életet. Talán még soha nem volt ekkora érték a kezemben. Csodálkozva bámultam rá, hihetetlen volt az egész. Ő is megnézett. Egy pillanatra még a sírás is abbahagyta, csópp csücsöri szájával aprócska öklöbe szorított kezén cuppogott. Aztán messzire lódult a bizonytalanul hadonászó kezecske, és újra keserves zokogásban tört ki a legényke. Ljedtemben csaknem elejtettem. Ez gyorsan magamhoz térített. Nem lehetek ennyire ügyetlen, hisz mégiscsak egy emberkéről van szó!

Az agyam zakatolt a hirtelen jött váratlan eseményektől. Mit is kell tenni ilyenkor? Hiába, no, a férfi az csak férfi, sose fogtam síró csecsemőt. Tán nem is engedte volna a feleségem, hogy hozzányúljak a sajátomhoz. Elnevettem magam, annyira komikus volt az egész. El se hinné, aki nem tapasztalta, hogy mennyi mindenhez kell értenie egy hajléktalannak. Aztán valahogy felsejlett az emlékezetemből egy kép. A váróteremben láttam nemrég. Egy fiatal anya a karjára vette, és ringatta a gyermekét, még dudorászott is neki halkán valami együgyű kis dalt, és hogy attól milyen gyorsan megnyugodott a kicsi, az valami csoda! Hát persze, rázni kell a babákat, hogy is felejtettem el. Esetlenül próbáltam felidézni magamban a nő mozdulatait. Nem nagyon sikerült. Úgy lóbáltam a karomban szegény kis embert, mint egy zacskó tejet.

Tej!!! Hát persze, lehet, hogy éhes – jutott eszembe. Egyszerű ez, tejet kell szerezni a számára, akkor majd megnyugszik. Aztán újra végigfutott rajtam a bémult tehetetlenség érzése. Hisz ez lehetetlen. Itt állok a főút szélén, karomban egy meztelen csecsemővel az éjszaka közepén, és tejet akarok neki szerezni. Nem vagyok normális, ilyen nincs is. Legszívesebben megcsíptem volna magam, hogy felébredjek, de hát nem volt szabad kezem. Sőt szinte egyáltalán nem is volt már kezem, mert a kicsit olyan mereven tartottam, hogy mind a két karom zsibbadt és remegett. Le kellett ülnöm egy pillanatra. Ólmos fáradtságot éreztem meg valami álmosszerű, elégedett örömet. Érdes kezemmel óvatosan simítottam végig a puha kis arcot:

– Ne félj, no, hát ha már éppen engem fogtál ki, majd csak kitalálok én is valamit!

A kicsi mintha csak értette volna a biztatást, abbahagyta a panaszkodást, nagyot sóhajtott, aztán várakozón nézett föl rám. Gondolkodtam nagyon, hogy most hogyan tovább, és felidültam, mert még fél csomag megvolt a titkos tartaléknak rejtgetett kávémből. Ha azt odaadom Piásnak, az árból egész biztosan kapok egy doboz tejet még az éjjel-nappaliban is, akármilyen drága hely. De itt aztán megállt a tudomány. Mert ugye itt a tej, és itt a gyerek, és közöttük lennék én, hajaj. Végül arra jutottam, hogy ehhez a feladathoz nő kell. Hiába, be kellett ismernem magamban, hogy az etetés tudományában egészen biztosan csődöt mondanék. De hol találunk ilyenkor egy alkalmas nőt? Akkor jutott az eszembe Margit. Az egyetlen nő, aki ilyenkor egész biztosan elérhető, a buszpályaudvaron lakott. Hozzá rohantam karomban a fel-felsíró meztelen kisfiúval, akit úgy-ahogy az ingem alá gyömösöltem. Langyos volt az este, nem fázhatott, valahogy mégis szerettem volna eltakarni őt. Margit csakugyan ott volt, ahol gondoltam. Egy padon feküdt, a feje alá gyűrte nejlonszatyrára, kócosan és messzi-

ről érezhetően mosdatlanul. Félig nyitott szájjal aludt, és mélyről jövőn, harsányan horkolt. Általában tisztelem az emberek pihenéshez való jogát, no meg időm is szokott lenni, hogy kivármaj a soromat, míg fölébred, akivel dolgom van, de most sürgősen szükségem volt rá, így gondolkodás nélkül azonnal felköltöttem. Ráncos arcán ideges fintorok futottak végig a megzavart álom után.

– Margit – ráztam meg újra –, kelj fel gyorsan! Idenézz, találtam egy csecsemőt!

Csodálkozva nézett rám meg az ingem alól kandikáló csöppsgre, aki időközben – tán a lépéseim ringatásától – békésen elszenderedett. Felült a padon, eligazgatta a ruháját, egy gyűrött zsebkendővel megtörölgette az arcát, és hangosan trombitálva kifújta az orrát.

– Szép – állapította meg különös, fátyolos hangon. – Mit csináljunk vele?

Ebben a pillanatban a kicsi újra sírni kezdett. Épp a lábait próbáltam kiszabadítani az ingemből, miközben igyekeztem rávezetni Margitot, hogy itt most az ő szakértelmére számítok.

– Te vagy a nő, neked kell tudni, miért bömböl egy ilyen kis ember.

Végre sikerült kibogoznom a folyton hadonászó aprócska lábakat, a csecsemő ott rugdosott a kezem között a maga istenadta meztelenségében.

– Lehet, hogy éhes, ha megfogod, hozok egy kis tejet az éjjel-nappaliból – nyújtottam felé a gyermekét. Áhítattal fektette az ölébe, és csak nézte némán, valami távolba vesző, mély szomorúsággal. Olyan különös volt az arca, szinte ismeretlennek tűnt.

Elrohantam, megkerestem Piást, aztán az ügylet végzetével – nem volt nehéz megalkudnunk – loholtam a boltba. Felvertem a sarokban bóbiskoló eladót, és hónom alatt a zacskós tejjel futottam vissza a buszváróhoz. Margit az ölében ringatta a kicsit, és cigarettától rekedt hangján csöndesen csitította. Valami furcsa maskararuhát is adott rá – azt hiszem, poncsónak hívják –, de a babának olyan nagy volt, hogy csak a vörösré ordított feje látszott ki belőle, meg a hadonászó kezek repesése sejtett fel alóla, mint valami különös madár szárnyacsapdosása.

– Itt a tej – próbáltam túlkibábelni a csecsemősírást.

Margit rám se nézett, egy pillanatra le nem vette volna a szemét a kölkökről. Úgy utasított csak, mint egy orvos az asszisztensét:

– Vágd le a zacskó csücskét a bicskáddal, de kis lyuk legyen ám, nehogy a torkára szaladjon!

Szó nélkül engedelmesskedtem, és már nyújtottam is neki a tejet. Ügyesen a rikácsoló kisgyermek szájához illesztette, aztán óvatosan kibugyantott belőle egy kicsit.

– Tartsd oda neki a kezedet, hogy ne hadonásson! – utasított, és én engedelmesen végigsimítottam a gyerek tenyerét.

Azonnal megragadta az ujjamat, és erősen öklöbe szorította aprócska mancsát. Végre megérezte a tej ízét az ínyén, és megbékélve adta át magát az evés örömének. Hirtelen csend lett, csak az éhes baba buzóg kortyolgatását lehetett hallani.

– Látod, eszik – nézett föl rám elégedetten mosolyogva Margit.

Nem mondtam semmit, csak néztem őket némán, gyönyörködve. Ahogy ott ült, ölében ezzel a rongyba csavart csecsemővel, és etette abból a röhejes zacskóból, nem is tudom, valahogy mélyen megindított. Szerettem volna, hogy sose legyen vége ennek a pillanatnak. Csak álltam mellettük, védelmezően följük magasodva, és nem sok híja volt, hogy bele nem szerettem ebbe a fogatlan, kócos vénasszonyba.

Aztán véget ért. A kicsi félrenyelte a mohón szívott tejet, nagyot krárogott, és jó adagot buggyantott a szájából Margit ölébe.

– Fogd a tejet! – nyomta a kezembe a maradékot, és én gyorsan magamhoz tértem előbbi álmodozásomból. Egyetlen mozdulattal a vállára hajította a csecsemőt, aki még egyet-kettőt böffentett, párat csuklott, aztán édesen, elégedetten elszenderedett. Margit szelíden hajladozva ringatta az elernyedti kis testet.

Hajnalodott. Kelet felől szakadozni kezdett a sötétség, és a nap halvány fénye óvatosan kandikált ki a szürke felhők függőnye mögül.

– Most mi legyen? – kérdeztem csendesén, és melléjük ereszkedtem a padra. Margit maga elé bámult, aztán nagyot sóhajtott.

– Azt hiszem, el kellene vinnünk a kórházba. Azt mondják, ott van valami láda kitéve az ilyen kisbabáknak. Aztán majd odaadják őt valami gyerekre vágyó házaspárnak.

– Akkor induljunk – bólogattam, de egyikünk se mozdult. Csak ültünk a padon egymás mellett, és gondolatban messze jártunk.

– Milyen szép kisfiú – motyogta Margit inkább magának, mint nekem.

– És kicsoda erős keze van! Ha tudnád, hogy szorította az ujjamat – toldottam meg.

– Kedves arca van, biztosan sokan szeretik majd – sutogta.

– És okos is, rögtön megértette, amikor mondtam neki, hogy várnia kell egy csöppet. Nem is sírt tovább – meséltem büszkén.

Gondolatban újra végigéltem az egész történetet. Hát igen, itt van egy kicsi ember, aki csak most indul neki az életnek. Még bármi lehet belőle. Talán tudós orvos lesz, és ő találja fel a rák ellenszerét. Vagy csodálatos muzsikussá, és zenéjével felvidítja a fél világot. Esetleg ügyes kezű mesterember, akihez bátran mehetnek az elromlott háztartási gépekkel, mert valamennyit könnyedén meg tudja javítani. És persze kedves, figyelmes férj, szerető apa, hűségese barát, megértő ismerős, segítőkész munkatárs...

– Hajaj... – sóhajtottam fel.

– Úgy bizony – bólogott Margit. – Hát ezt elfelejtettük, és most lepisilt.

Zavartan néztem rá, aztán elnevettem magam. A poncsóból keskeny kis patak csurgott a betonra gözölgőve.

– Hát akkor menjünk is – álltam fel, és akkor már Margit is követett.

A nap aranyárgára festette a világot. A buszmegálló előtti fák úgy hajoltak össze fölöttünk a fényes derengésben, mint egy zöld boltzatú templom teteje. Alig járt még valaki az utcákon. Az ébredő városban nem keltett feltűnést az a rongyos emberpár, amelyik karján egy nyitott szájjal szendergő, rózsás arcú csecsemővel a kórház felé sietett.

A porta mellett állt az üvegfalú kis bölcső, oda tettük, miután mindketten elbúcsúztunk tőle. Békésen aludt mindvégig. Mire felébredt, egy új, sterilebb világ várja majd, és reméljük, hamarosan kedves, szerető család is, ahol otthonra találhat. Margit még megkérdezte a portástól, mielőtt elmentünk, hogy milyen névnap van ma. Lőrinc. Állítólag az idetett babák azt a nevet kapják, amelyiknek az érkezésükkor van a napja. Ezt akarta megtudni az én barátném. De szerintem csak nem bírt elszakadni ilyen hirtelen ettől a kölcsönkapott kis embertől. Megértem.

A kórház előtt megálltunk. Tulajdonképpen mehetünk volna egyfelé tovább is, de valahogy – azt hiszem – mindketten egyedül szeretnénk volna lenni egy kicsit.

– Isten veled – nyújtotta felém a kezét Margit.

– Isten veled, és...

„Köszönöm” – szerettem volna mondani, de ő közbevágott:

– Köszönöm.

Nagyot nyelt, aztán összeszorított szájjal, bólogatva sarkon fordult, és elment. És tudod, igaza volt. Én megértem, mert bennem is valami mélységes hálaféle dereng azóta, ha erre az éjszakára gondolkok. Igen, szerencsés vagyok, hogy éppen arra jártam.

FOTO: NAGY BENCE – KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

A Magyarországi Evangélikus Egyház által (is) alapított Magyar Ökumenikus Segélyszervezet hírei

Hazai árvízi tevékenység

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet azonnal, az elsők között reagált a belvíz (Kunhegyes, Derecske) és az árvíz következtében kialakult helyzetre, így többek között a Duna északi (Pilismarót, Dömös, Kisoroszi, Szödliget) és déli szakaszán (Báta) segítette a rászorulókat. Emellett a Tisza legkritikusabb pontjain – az északi régióban Tokajnál, Szolnok mellett Vezsenyben, valamint a Szeged körzetében – lakóknak vittek gyorssegélycsomagokat a munkatársak. Ezeket a területeken a segélyszervezet közel kétezer érintett embert támogatott élelmiszerral, ivóvízzel és higiéniai termékekkel, valamint biztosította a védekezésben dolgozó önkéntesek ellátását is ott, ahol ez nem volt megoldott.

Az ökumenikus segélyszervezet munkatársai végigjárták a Bodrog menti településeket is. Felvették a kapcsolatot a helyi lelkészekkel annak érdekében, hogy egy lehetséges, a lakókat is érintő árvíz-kár esetén azonnal segítséget tudjanak nyújtani.

Nemzetközi terepen

A rendkívüli magyarországi árvíz mellett a segélyszervezet nem feledkezett el arról

FOTÓ: IFI, KIS BOGÁZ / MÓZS

sem, hogy a szomszédos déli országban, Szerbiában, Újvidéken még válságosabb árvízi helyzet alakult ki. Vajdaságban Tíelnél, ahol Magyarország két legnagyobb folyója összefolyik, rendkívüli helyzet következhet be, hiszen majdnem egy időben érkezik meg ebbe a körzetbe az a két árhullám, amelyhez hasonló mértékűt egy évszázada nem tapasztaltak. Az itt található gátak már több mint

százévesek; karbantartásukat az elmúlt évtizedekben elhanyagolták. Ezért a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet felajánlotta segítségét a protestáns, Béres Károly vezette EHO-nak (Ecumenical Humanitarian Organization, Újvidéki Ökumenikus Segélyszervezet), és két munkatársát küldte a veszélyeztetett körzetbe, ahol jelenleg közösen végeznek felméréseket, és segélyakciókat bonyolítanak le. A két szervezet a tavalyi bánáti árvíz során is együttműködött. Az elkövetkező napokban a dél-romániai árvíz-károsultakat (Bistret és környéke) segíti helyszíni beszerzéssel az ökumenikus segélyszervezet.

A fentiekben ismertetett segélyprogramok összértéke meghaladja a tízmillió forintot.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet továbbra is felhívással fordul a lakossághoz, és munkája támogatásához pénzdományokat vár az (OTP Bank Rt.) 11705008-20464565-ös adomány-számlaszámra „Árvíz 2006” megjelöléssel. On-line adományozás: a www.segelyszervezet.hu Hogyan segíthetek? oldalon. Csekkjeink megtalálhatók a nagyobb postahivatalokban!

Ünneptisztítás, avagy ünnepeltünk, de hogyan?!

EVÉLET LELKI SEGÉLY

Szőkéné Bakay Beatrix

► „Már régóta érzem, hogy hagyományos »húsvétolásunk« körül valami nem stimmel. A Feltámadottal való találkozás helyett valahogy minden a hímestojás-festés, az ajándékhöz nyúl, a locsolkodás körül forog. Eszem-izsom, romkonjárás, stressz, és már vége is az idei húsvétnek. Persze a templomba is elmegy a család, de engem egyre inkább feszít belülről a felismerés, hogy másképpen kellene megélnünk ezt a szent ünnepet. Másképpen, de hogyan? Mert valami hiányzik.”

Kedves Árpád! Hálás vagyok Istennek az Ön szívéért! Olyan most a szíve, mint Ászáfé, a zsoldtárosé, aki annyira szomjazza, óhajtja, kéri a megújulást, hogy háromszor kiált így fel: „Istenünk, újíts meg bennünket! Ragyogtasd ránk orcádat, hogy megszabaduljunk!” (Zsolt 80,4) És az már a megújulás kezdete, amikor megérezzük, hogy valamit elrontottunk, hogy valamit másképpen kellene csinálnunk. Mert ezt a benső feszültséget is Isten hozza létre bennünk. Olyan, mintha a lélek jelzőrendszerében felgyulladna egy figyelmeztető lámpa. De a test faldalmához is hasonlít, amely így sürgeti az embert: „Menj orvoshoz!”

Magam is évekig vívódtam azzal, hogy kislányom számára összebékítem a Feltámadott köszöntését és a tojást hozó nyulacska várását az ünnepen belül. De nem fértek össze. Úgyhogy népszokás ide, hagyomány oda, egyszerűen elhagytuk az utóbbit. Kiiktattuk az ünnepi gyakorlatunkból, még akkor is, ha oly sokan csóválták a fejüket emiatt. Így aztán a nyuszi meg a locsolkodás helyett az istentisztelet után kirándulni megy a család húsvét ünnepének másnapján. Olyan élménydús és áldott együttlétek ezek, hogy sokkal jobban várja gyermekünk, mint egykor azt a mesebeli, különös nyulat.

Lehet, hogy ártalmatlan játéknak, kedves szokásnak tartjuk a húsvét ünnepéhez kapcsolódó népszokásokat, de

nem azok. Kivétel nélkül mindegyik a természetvarázslás része. Az európai keresztények olyan földrésze születtek, ahol a szélsőséges időjárás miatt igyekeztek megnyerni az elemek jóindulatát. Ezért bűvös-bájos szokásaikat mint nélkülözhetetlen hozományt becsépézték a keresztény szertartásokba. Nem kell nagy képzelőerő ahhoz, hogy felfedezzük ezeket az elemeket a húsvéti ünnepkör népszokásaiban is. Míg a kiszébégetés a telmetést, addig a villózás színes szalagokkal és festett tojáshejakkal ékesített zöld ága a tavaszközöntést jelképezi.

Húsvéthétfő elmaradhatatlan kelléke a hímestojás. A tojás eredetileg napszimbólum. Belsejének ragyogó sárga gömbje maga a napisten, fehér héja a termékenység istennője, az egész együtt pedig a természet újjászületését jelképezi. A tojásfestésre használt színek közül a legelterjedtebb a piros, mert bajelhárító erőt tulajdonítottak neki. A tojás héját díszítő rajzolatoknak is azt a szerepet szánták, hogy elhárítsák a különféle rontó hatalmak erejét. A húsvéti hímestojás ajándékozása és fogyasztása azt a babonás reménységet táplálta, hogy abban az esztendőben is béke és boldogság száll a házra, lakói pedig egészségesek lesznek.

A nyúl – mint Eostre szász istennő szent állata – szintén termékenység-szimbólum. De a tojást tojó nyúl csupán egy nyelvi félreértés miatt került német nyelvterületről a magyar néphagyományok közé. A locsolkodás szokása, amely hazánkban 1545-től él, azt a vágyat hivatott kifejezni, hogy a húsvéthétfőn megöntözött lányok szépsége ki-

teljesedjék, és ne hervadjon el idejekorán. Ennek a szokásnak a víz tisztító, megújító, termékenységvárakozó erejébe vetett hit az alapja. Természetesen lehet arra hivatkozni, hogy nálunk a tojás a halál feletti győzelmet, Krisztus feltámadását jelképezi, a piros szín pedig az ő kiemlék drága vérere való utalás. A locsolkodásnál használt tisztító vízfürdőről sokan inkább a keresztiségre, mintsem a termékenység varázslására asszociálnak. És megkérdezik, hogy mi a baj ezzel a biológiai csodával: a tojó nyuszival? Hiszen a gyerekek megajándékozása igazán szeretetteljes gesztus!

Nos hát a dolog úgy áll, hogy az ősi tavaszvárakozás pogány népszokásait úgy vette át a kereszténység, hogy megpróbálta szalonképessé tenni őket ezekkel a magyarázatokkal. De a szellemi háttérük azért mégiscsak megmaradt. És biztos vagyok benne: nincs szükségünk arra, hogy az egyetlen élő Isten áldásai mellett pogány, babonás szokásokkal is „bebiztosítsunk” magunknak némi egészséget és boldogságot.

Kedves Árpád! Miről tehetünk így tanúbizonyságot a gyermekeink előtt? Nem az-e szokásgyakorlatunk kódolt üzenete, hogy erőtlén Istenünk van? Hogy mindenféle hókuszpókusszal egy kicsit nekünk is be kell segítenünk, ha sikeres életet szeretnénk?

Tisztítsuk meg a húsvétot a babonás szokásoktól, és ünnepeljünk az igével! Hadd legyen számunkra a halálnál is erősebb szeretet örömmünnepe a húsvét. Hogy ne csupán aranyos gyermekkori emlék, hanem diadalmas erő lehessen számunkra, amely megtartja őket a kamaszkor viharai és a felnőttkor bizonytalanságai között.

Kívánom, hogy jövőre találják meg azt, ami ünneplésükből elveszett!

■ SZŐKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

HETI ÚTRAVALÓ

Krisztus mondja: Én vagyok a jó pásztor. Az én juhaim hallgatnak a hangomra, és én ismerem őket, ők pedig követnek engem. Én örök életet adok nekik. (Jn 10,11.27–28)

Húsvét ünnepe után a második héten az Útmutató reggeli és heti igéi a jó pásztor

és nyája élő kapcsolatáról, az élő Krisztus élő gyülekezetéről adnak hírt. A pásztorból lett Dávid király így vall: „Az Úr az én pásztorom, nem szűkölködöm.” (Zsolt 23,1) Mi is dicsőíthetjük mindenek Teremtőjét: „Az Úr kegyelme betölti a földet, igéjével alkotta a memmet, és minden seregét Lelke erejével.” (Zsolt 33,5.6; LK) Jézus kétszer is kijelenti: „Én vagyok a jó pásztor...” (Jn 10,11.14) Ő életet adja juhainak, és örök életet ad nekik, mert ő Isten, az örök Vagyok. Húsvét után a nagy pásztor nyájába tartoznak mindazok a zsidó és pogány származású „juhok”, akik hallgatnak rá, és követik őt. A nyáját a külső ellenség, a farkasok és a belső ellenség, a béresek egyaránt fenyegetik. Luther ezt a védekezést ajánlja: „Jól meg kell jegyeznünk pásztorunk hangját, s minden más megtévesztő, zavaró hangot fülünk mellett eleresztve csakis a Krisztus pásztori szavára kell figyelmeznünk!” Péter az Úr szenvedő szolgálójára mutatva (lásd Ézs 53,4–9) önmagáról is beszél: „Mert olyanok voltatok, mint a tévelgő juhok, de most megtértetek lelketek pásztorához és gondviselőjéhez.” (1Pt 2,25) Mózes népe érdekeit tartja fontosabbnak, ezért maga után vezetőt kér Istentől, „hogy ne legyen olyan az Úr közössége, mint a pásztor nélkül való nyáj” (4Móz 27,17). Fülöpöt és a fiatalabb Jakabot – az Alfeus fiát – az Úr Jézus választotta tanítványának. Közös névnapjukon, május elsőjén dicsőítsük a jó pászort: „Mert nem önmagunkat hirdetjük, hanem Krisztus Jézust, az Urat, önmagunkat pedig mint szolgáitokat Jézusért.” (2Kor 4,5) Pál is apostol, azaz küldött, akit a Feltámadott hívott el evangéliuma hirdetésére. S mivel egyedül Krisztust prédikálja, hitelesen kérheti: „... legyetek az én követőim.” (1Kor 4,16) Főpapi imája végén a Főpásztor érettségünk is könyörög, hogy elhiggyük e szavakat: „... te küldtél el engem.” Miért? Hogy Jézus „öbennük” legyen, és hogy „egyek legyenek” (lásd Jn 17,20–26). Istenünk kegyelmi ajándékait „személyre szabottan” adja, hogy nyája szeretetben épüljön: „... ő »adott« némelyeket apostolokul, másokat profétákkul, ismét másokat evangélistákkul, vagy pásztorokul és tanítókkul, hogy felkészítse a szenteket a szolgálat végzésére...” (Ef 4,11–12) Nagypénteken beteljesült Zakariás jövendölése: „Vágd le a pászort, széledjen el a nyája!” (Zak 13,7) De Jézus mindazoknak ígéri, akik megbotránkoztak benne, megtagadták és elhagyták őt: „... miután feltámadtam, előtetek megyek Galiléába.” (Mt 26,32) A jó pásztor soha nem hagyja el nyáját; csak előre ment helyet készíteni juhainak az Atya házában. Fogadjuk el és meg Jézus Urunk önkijelentését: „Én vagyok az út, az igazság és az (örök) élet; senki sem mehet az Atyához, csakis én általam.” (Jn 14,6) S mert „Jézus a jó Pásztor, vele megyünk. // Míg örök fényedbe megérkezünk!” (EÉ 401,1.5)

■ GARAI ANDRÁS

Áradj, élő víz...

Messziről fehérlenek az egymásra rakogatott homokzsákok a Tisza és a Zagyva partján. Szolnok küzd az árral. Az ünnepek alatt szinte lehetetlenség volt végig sétálni a töltések mellett: nemcsak a buzárokat, tócsákat, de a sok kíváncsiságkodót is kerülgetni kellett. A Tiszaliget is – a Szélrózsa idej, tervezett helyszínre – sártengerben fürdik. Azért bízunk benne, hogy addig minden jobbra fordul, és a rendezvényt nem kell átnevezni Szélrózsa-ról Tavirózására...

sen térnek vissza. Nincs munkalehetőség. „Ez a város szürke és sáros” – mondják. Nehéz küzdelem.

De jobb most a nyárra gondolni. A túlradó öröme, amellyel a hírt fogadta a kicsiny csapat, hogy házigazdája lehet az evangélikus fiatalok 2006. évi országos találkozójának. Jó, hogy az öröme is megvan az a tulajdonsága, hogy nem szívesen marad mederben. Az a reménységünk, hogy a Szélrózsán keresztül az örömhír is kilép a megszokottság

A SZERZŐ FELVÉTELE

A szolnoki gyülekezet is küzd az árral. Megpróbál nem úszni vele. Wittenbergi mintára épült templomának homlokzatán kőbe vésett Luther-ánus hirdeti elszántságát. A nyolcvanezres város maroknyi, alig száz-százötven fős közössége a hozzá tartozó csaknem hatvan településből álló szóránnyvidék közepén küzd a megmaradásért. Más felekezetek és főként a felekezeten kívüliek tengere veszi körül. Dolgoznak a szivattyúk: a mieinket leginkább a főváros és a más országok kínálta lehetőségek, az iskolák és a könnyebb megélhetés vonzzák. Keve-

medréről, és elárasztja a várost. Vonzza majd az érdeklődőket. Tömegével. Ezt az áradást kár volna megállítani.

Addig még sok a munka. Ki-ki lerakja a maga homokzsákját. Készíti, szépti a teret. Plakátol, viszi a hírt, és imádkozik.

A szolnoki evangélikusok vendégszeretete, segítőkészsége, öröme már kétszen áll. Várja az ide látogatókat. Mindenki hozzon magával egy kis jókedvet, szeretetet, vidámságot és az örömhír rábízott fejezetét! Találkozunk a Ligetben július 19. és 23. között!

■ GYŐRI PÉTER BENJÁMIN lelkész

Beszélsz-e hajléktalanul,

avagy kitöltötted-e már az „isteni tesztet”?

A szokatlan címben két teljesen eltérő dolgot szerettem volna összehasonlítani: a hajléktalansorsot és a nyelvtanulást...

Hogy honnan jutott ez eszembe? Közlekedtem 2005 karácsonya, és meghívást kaptam egy különös ebédre. Városunk önkormányzata vendégül látta a Hódmezővásárhelyen élő több mint száz hajléktalan embert. Megkértek, hogy az ebéd előtt tartsak áhítatot. El is mentem, és prédikáltam a „hajléktalan Istenről”, akit már születése pillanatában sem fogadtak be, és ma is hajléktalanul járja az utakat, mert kevés az olyan szív, ahol otthonra lelne... Az áhítat után feleségem gitározott és énekel nekik, s ahogy hallgattam az éneket, és néztem ezeket az embereket, arra gondoltam: ki törődik velük igazán? Néha kapnak néhány ruhát, egy kevés meleg ételt, de kapnak-e ennél többet?

Meggyőződésem, hogy vannak alkalomok, pillanatok, amikor Isten konkrét feladatot helyez egy lelkész és vele együtt egy közösség szívére. Ezt éltem át ott az ebédelőben.

A hajléktalanszálló alig háromszáz méterre van a parókiától, de a távolság a valóságban sokkal nagyobb. Hosszú évek óta egyetlen lelkész sem lépte át a hajléktalanszálló küszöbét. Hogy miért nem? Talán azért, mert nem beszélünk „hajléktalanul”.

A hajléktalanokhoz az emberek nagy része rosszul viszonyul. A két leggyakoribb érzés a gyanakvás és a szánalom. Gyanakodva nézünk rájuk, ha belépnek a templomba; ilyenkor az egyházi máris sokkal éberebben figyeli a perselyt, nehogy belenyúljon az idegen. Máskor talán leereszkedve szánjuk őket, és mondunk néhány kedvesnek, biztatónak tűnő frázist. Jó tudni, hogy éppen ez az a két „reakció”, amelyre nincs szükségük a hajléktalanoknak. Akkor mire van szükségük?

A hajléktalan-bibliáról folytatott beszélgetések alkalmával azt tapasztaltam, hogy két dolog fogja meg őket. Egyrészt a közösség által tanúsított bizalom, amely abban nyilvánul meg, hogy nem nézik ki őket, nem ijednek meg tőlük. Hogy nem kell azt érezniük, hogy a jelenlétükkel megzavarták, „bepiszkolták” a gyülekezet megszokott istentiszteletét. Másrészt nagyon fontos, hogy legyen előttük cél. De miként tud célt adni egy gyülekezet?

Nos, Hódmezővásárhelyen talán valóban szokatlan utat választottunk: ingyenes angolnyelv-órákat indítottunk hajléktalanok és a gyülekezet tagjai re-

szére – a gyülekezeti teremben. A mondatban minden szónak jelentőséget tulajdonítok. A nyelvismerettel kapnak egy kitörési pontot, bármilyen csekély legyen is a változtatásra való esélyük. De a végeredménnyel is fontosabb talán, hogy a hajléktalanok önbecsülésre tehetnek szert, hiszen még idegen nyelvet is képesek tanulni... És fontos, hogy ezen a nyelvtanfolyamon gyülekezeti tagok is részt vesznek, valamint az sem mellékes, hogy a nyelvórákat a gyülekezeti teremben tartjuk.

Mindent azért szerveztük így, hogy megszüntessük azt az ijesztő izolációt, amelyben egy hajléktalan él. Hiszen kapcsolata többnyire kizárólag a többi hajléktalannal van, élete, élettere végtelenül szűk. A gyülekezeti tagok jelenléte lehetőséget nyújt számukra arra is, hogy másfajta impulzusok is érik őket. (Isten iránti hálával köszönjük Szilágyi Irénnek, hogy felvállalta ezt a szolgálatot, és őszinte szeretettel, lelkesedéssel tanítja a különleges osztályt.)

Mi köze van ennek az egésznek az evangéliumhoz? Nagyon is sok, hiszen így válhatunk hitelessé. Az érintettek e szokatlan szolgálaton keresztül tapasztalhatják meg, hogy a mi gyülekezetünkben tényleg működik Isten Szentlelke. És ma már van olyan hajléktalan testvér, aki rendszeresen eljár istentiszteleteinkre.

A hajléktalanoknak a gyülekezetben való megjelenése ugyanakkor mindig próbatétel is. Olyan, mint egy „isteni teszt”. Ennek során dől el, hogy mennyire élet és valóság az, amiben hiszünk; hogy tudunk-e őszinte szeretettel nézni arra, aki tékozlóként hazatér. Elfogadjuk-e, hogy testvérei vagyunk a tékozlásban is, de a hazatérésben is? Hajnal óta a szőlőben dolgozó munkásoknak kinézünk-e azt, aki csak a hűs alkonyatban érkezik, vagy szeretettel fogadjuk mint az egyetlen Atyának a gyermekét?

Testvérem, bármerre jársz az országban, látni fogsz embereket, akiknek az utca vagy egy zsúfolt szálló az otthonuk. Ha ránézel ezekre az emberekre, tedd fel magadnak a kérdést: beszél-e már hajléktalanul? Ha most még nem megy, nézz rájuk Isten szemével, és lásd meg bennük a testvéreket, akiknek sokkal göröngyösebb az Atyához vezető útjuk, és segíts nekik otthonra találni. Talán éppen a te gyülekezetedben...

■ DEÁK LÁSZLÓ

ISTENTISZTELETI REND | 2006. április 30.

Húsvét ünnepe után 2. vasárnap (Misericordia Domini). Liturgikus szín: fehér.
Lekció: 1Pt 2,21–25; Ez 34,10–16.31. Alapige: Jn 10,11–16. Énekek: 334., 261.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Simon Attila; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv., konfirmáció) Bence Imre; du. 6. dr. Széchy Béla; **II., Húsvétölgyi út 193., Fehé** de. 10. Madocsai Miklós; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (összegyülekezés napja) Donáth László; du. 4. (vecsernye) ifj. Fabiny Tibor; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv., konfirmáció) Gáncs Péter; du. 6. (orgonazenés) Berkesi Gábor (református lelkész); **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Szpiszák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. Smidéliusz András; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Smidéliusz András; **Kerepesi út 69.** de. 8. Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Petri Gábor; de. 11. (úrv.) Petri Gábor; du. 6. (vespera) Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Missura Tibor; **Magyar tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelkészség)** du. 6. (úrv.) Barthel-Rúzsa Zsolt; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Zsugyel Kornél; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kendeh György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kendeh K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Főút út 75. (nagytemplom)** de. 10. Bátorvicsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Marschalkó Gyula; **Rákosszentmihály, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Marschalkó Gyula; **Rákocsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákospalota, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátys; **Budaörs, XXII., Játék u. 16.** de. 10. dr. Varga Gyöngyi; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Soltvadkerti „hajtások”

Keresztény rendezvények – világi intézményben

Nagyhétől májusig több keresztény eseménynek is helyet adott a soltvadkerti Városi Művelődési Ház, Könyvtár és Szabadidőközpont. Április közepén Örök Biblia címmel nyitott meg kiállítást Reisinger János irodalomtörténész. A tárlaton különböző festők művei láthatók, témájukat azonban egytől egyig a Bibliából merítik: alkotásaikon ószövetségi történetek (Mózes, Ábrahám, Noé) éppúgy jelen vannak, mint az arccal vagy éppen csak hátulról, oldalról ábrázolt Jézus.

Érdekes volt viszontlátni az ismert eseményeket egy-egy művész némelykor szokatlan „szemüvegén” keresztül. A kiállítást május elejéig tekinthetik meg az érdeklődők, de akár az iskolai osztályok is hittan- vagy éppen rajzóra keretében.

Április 24-én, hétfőn ugyanebben a teremben mutatták be a kisváros ifjú költőjének, ifj. Szávay Lászlónak a Messias-szakadéék című kötetét. Az ötödéves evangélikus teológushallgatónak ez az első könyve, amely 2005 adventjében jelent meg. A bemutatóra a költészet napja adta az apropót, eleddig ugyanis a poeta – tanulmányi és cserkészfoglaltságai miatt – nem tudott eleget tenni a könyvtár meghívásának. A lényeg, hogy a verskedvelőknek, a tanároknak és a kisváros evangélikusságának nagy örömeire most, húsvét után megvalósulhatott az anket.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Tánc a konyhakredenc előtt

Valahogy így zajlott a '60-as években a rock and roll betörése a falusi életbe: a mama főzött a konyhában, szólt a rádió, aztán egyszer csak táncra perdültek a papával a kredenc előtt... Ezt a világot álmodták újra a soltvadkerti Evangélikus Óvoda áprilisi báljának szervezői, amikor berendezték a városi sportcsarnokot erre az alkalomra. Igen: a sportcsarnokra volt szükség, mert máshol nemigen fért volna el az a több mint háromszáz vacsoravendég, akiket a pörkölt mellett a híres-neves rétes is idevonzott. Az ünnepi menü felvezetéséről Ho-

moki Pál segédlelkész és Lakatosné Hachbold Éva óvodavezető gondoskodott.

A bál a hagyományokhoz híven idén sem csak a szülők volt, hiszen a bajor nyitótáncot az ovisok járták, később pedig a volt ovisok is felléptek „lövöldözős” koreográfiájukkal. Éjjel felé aztán a szülők és az óvónők is bemutatták „csak erre az alkalomra” összeállított revüjüket. Közben pedig bárki táncolhatott a kredenc előtt, ahogy az mintegy negyven éve (valószínűleg) megtörtént. És ez így ment hajnalig, ahogy az ilyenkor Vadkerten menni szokott...

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS
(Bővebb információ: www.soltvadkert.hu)

A bibliai kronológia nyomozója

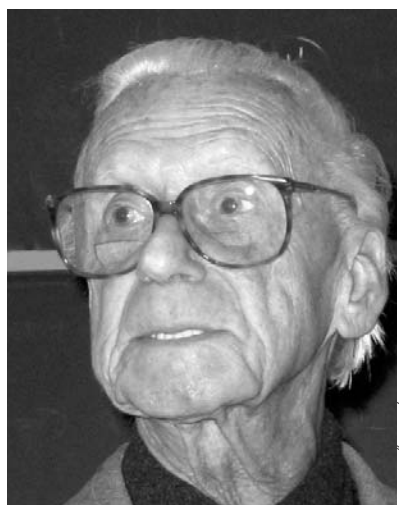
Csillagpontok Ponori Thewrewk Aurél munkásságából

A nyolcvanötödik születésnapját május 2-án betöltő Ponori Thewrewk Aurél kutatómunkájának, könyveinek, tanulmányainak és újságcikkeinek legfontosabb témája az ó- és újszövetségi leírások időpontjainak a csillagászati kronológia eszközével történő meghatározása, valamint teológiai és egyházi vonatkozású események és személyek csillagászati kapcsolódásainak feltárása. A teljesség igénye nélkül érdemes megemlíteni néhány kutatási eredményt.

Az Ószövetség egyik meghatározó eseményének, a zsidók Egyiptomból történő kivonulásának évszám-meghatározásával Mahler Ede magyar csillagásztörténész és kronológus foglalkozott a 19. század végén – világvizonylatban is az első között. A teológiai és történelmi is fontos dátum számításai alapján Kr. e. 1335. március 27-re esett. Kalkulációja alapjául a bibliai tíz csapás közül a kilencedik, a sötétség szolgált, melyet az ugyanazon év március 13-án bekövetkező napfogyatkozással azonosított és magyarított. Ponori Thewrewk Aurél jóvoltából azóta kiderült: az időpont-meghatározás lehetővé tevő napfogyatkozás nem volt olyan mértékű, hogy riadalmat okozhatott volna. A számítási hibát az okozta, hogy az ennek alapjául szolgáló, Mahler egykori munkatársa, Theodor Oppolzer által jegyzett fogyatkozáskatalógus ilyen időtávlatban már pontatlan. A helyes dátumot kiszámító Ponori szerint a sötétséget a Kr. e. 1262. április 14-i napfogyatkozás okozta, így tehát a zsidók egyiptomi kivonulásának pontos dátuma ez az esztendő, Kr. 1262 volt.

Ponori részletes tanulmányt szentelt annak, hogy meghatározza a bibliai Sámson korát. A dátum kiszámításához

az ókori napistenmítoszokat használta fel. Ezek alapján nyilvánvaló a Nap sugárai és Sámson hajszálai közötti párhuzam, így a nemzeti hősként beállított, hatalmas testi erővel rendelkező férfiú

A SZERZŐ FELVÉTELE

erejének elvesztését a Nap sugárzásának „megszüntével”, azaz egy napfogyatkozással lehet „magyarázni”. A kronológiai vizsgálat kimutatta, hogy ez a jelenség Kr. e. 1040. november 23-án Palesztinában következett be. Ez alapján Ponori a Kr. e. 1060 és 1040 közötti évekre tette Sámson korát – elősegítve a bírák időszaka egészének pontosabb időmeghatározását.

Jézus Krisztus születésének időpontja a teológiai vonatkozások mellett időszámítási rendszerünk kezdete szempontjából is kardinális kérdés. Ponori Thewrewk Aurél megállapította, hogy ez az időpont paradox módon Kr. e. 7 tavaszára eshetett. Az évhíbat a 6. században Dionysius Exiguus római apát pontatlan

Kettős ünnep a soproni Eötvösben

Egy különleges nap színesítette a hétköznapi sorát a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskolában, ahol április 22-én a szakképzés 35., illetve az evangélikus oktatás 10. évfordulójára emlékeztek.

A meghívott vendégek, a tantestület és a diákság Mesterházy Balázs iskola-lelkész áhítata után zenei betétekkel és néptáncos fűszerezett, színvonalas mű-

sor keretében ismerkedhetett meg az intézmény múltjával.

Gottschling Gábor igazgató méltató szavai után Balikóné Németh Márta szakmai igazgatóhelyettes mutatta be az iskolában folyó szakképzés harmincöt éves történetét és jelenét, majd Mihályi Zoltán nevezetesen beszélt az evangélikus oktatás elttel évtizedéről. Az ünnepélyen sor került az evangélikus oktatás

helyi beindításáért kiemelkedően sokat tett munkatársak – Boór Katalin volt igazgató, Gaál Lászlóné és Balikóné Németh Márta igazgatóhelyettesek – köszöntésére is. Erre a napra jelent meg az a – Boór Katalin és Horváth Teréz által szerkesztett – emlékkönyv is, amely az iskola megépülése óta végbement változások ismerteti.

■ B. N. M.

Mi az, hogy tűzfal?

Tűzfal: „Az illetéktelen hálózati hozzáféréseket megakadályozó szoftveres vagy hardveres eszköz, amely a kommunikáció folyamatába beépülve figyel és szabályozza az átáramló forgalmat.” Ez a legtöbb felhasználónak nem mond semmit, ezért megpróbálom egy kicsit emberközelebbre megfogalmazni.

A tűzfal – általában a vírusirtóval karöltve – védi a hálózatba, illetve az internetre kötött számítógépünket a nem kívánt támadásoktól. Ez a két dolog nem helyettesítheti egymást, és igazán csak együttesen ér valamit. A vírusvédelmet most nem kívánom részletezni, ezt majd egy későbbi cikkünk teszi. De nézzük meg közelebbről a tűzfalat!

Képzelnünk el egy irodaházat, ahol nagy a jövés-ménés. Ez lesz a mi számítógépünk. Az épület tele van számunkra értékes dolgokkal, az adatainkkal. Sajnos ezek gyakran mások számára is érdekesek lehetnek. Ha ennek az épületnek a bejárati ajtaja folyamatosan nyitva áll mindenki előtt, akkor könnyen megeshet, hogy egy besurranó tolvaj ellop valamit, vagy egyszerűen csak szabadon garázdálkodik odabent, tönkretesz ezt-azt. Ez ellen jól bevált módszer a portaszolgálat vagy az ajtó mellé kirendelt fegyveres őr – természetesen a vendégek függvényében.

Tételezzük fel, hogy valaki be akar jönni az irodaházunkba. Az ajtó elálló őr csak abban az esetben fogja őt beengedni, ha rendelkezik meghívóval. Aki csak hebeg-habog, azt a képességeihez mérten megpróbálja feltartóztatni. Ha be is jutott hozzánk, kifele menet persze elkéri tőle az aláírt, lepecsételt belépőt. Ugyanez vonatkozik bizonyos esetekben az épületből való kijutásra is: az őr nem enged ki csak úgy bárkit, hanem előtte szintén igazolhatja az illetőt. Azt,

hogyan pontosan ki mehet ki, illetve ki jöhet be, a vezetőségnek kell meghatározni – tehát nekünk.

Ezeket hívjuk tűzfalszabályoknak, és gondolom, már mindenki rájött, hogy a kimenő és a bejövő emberek a programok, amelyek lehetnek a sajátjaink, illetve az internetről ártó szándékkal érkezők.

A számítógépet védő tűzfal lehet szoftveres, azaz program formájában gépre telepített, illetve lehet hardveres, azaz egy konkrét eszköz, amely a hálózat és a gép közé van beiktatva. Ha több számítógép van egy helyi hálózatba kapcsolva, akkor gyakran vagy egy külön erre a célra fenntartott komputer, vagy egy célhardver van a „kijáratba” iktatva. Ezek működésüket tekintve egyformák.

Egyéni, otthoni vagy néhány gépes felhasználás esetén bőven elegendő egy

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Erdélyi Károly

megfelelően beállított programot telepítenünk a gépre, vagy (állandó internetes kapcsolat esetén) érdemes beszerezniünk egy viszonylag olcsó eszközt, az úgynevezett routert, amely a kapcsolat megosztásán túl tűzfal- és egyéb kényelmi funkciókkal is bír.

Ha a gépünk Windows XP Service Pack 2 van telepítve, akkor a Windowsba beépített tűzfal már minimális védelmet nyújt. Abban az esetben, ha ez régebbi Windows XP, 2000, ME, 98, 95 vagy NT, akkor ajánlatos például a <http://letoles.lutheran.hu/biztonsag.php> oldalról ingyenesen letölteni a Sygate tűzfalprogramot.

Ha már beszereztük és beállítottuk a tűzfalunkat, még mindig nem dőlhetünk hátra nyugodtan. Ugyanis nem szabad elfelejteni, hogy feltétlenül szükséges még a gépünkre telepített vírusvédelmi szoftvert, ismertebb nevén a vírusölő, illetve programjaink rendszeres frissítése, ami a különböző biztonsági réseket hivatott betömni. Ezzel elérhetjük, hogy csak a mi jól bevált, őrrel ellátott főbejáratunkat használhassák a be- és kijutásra, ne pedig a falakon tátongó réseket.

Remélem, senkit nem fog elriaszítani az internet használatától az a néhány veszély, amely ránk leselkedhet! Minimális elővigyázatossággal, illetve felkészüléssel ezek mind megelőzhetőek, és nekünk csak a világháló napos oldala marad.

■ Cs. P.

Emlékimaest Csernobil évfordulóján

Mint emlékeztet, a csernobili (Ukrajna) atomerőműben 1986. április 26-án reaktorrobbanás történt. Azóta egyre világosabbá válik – ezt erősítette meg az Európai Keresztény Környezetvédelmi Hálózat (European Christian Environmental Network, ECEN) közelmúltbeli konferenciája is –, hogy a katasztrófa által okozott pusztítás minden korábbinál nagyobb volt.

Az ellenőrizhetetlenné vált reaktorban bekövetkezett detonáció radioaktív anyagokat juttatott az atmoszférába. A radioaktív terhelés nagyságára következtethetünk, ha meggondoljuk, hogy több mint százszorosan meghaladta a Hirosimára, illetve Nagaszakira ledobott atombombáét. A mentésben részt vevő mintegy hatszáz embert hatalmas sugárterhelés érte; közülük harmincegy hamarosan meghalt.

A katasztrófa elsősorban Oroszország,

Fehéroroszország és Ukrajna területén érezte a hatását, néhány nap alatt azonban veszedelmessé vált a helyzet hazánkban is. A különböző forrásokban más-más adatokat találunk arról, hogy hány embert érthetett a szerencsétlenség. A fehéroroszországi Minszkhez közeli gyógyintézetben tett látogatásom arról győzött meg, hogy a rettenetet csak alábecsülni lehet. A svájci egyházi környezetvédelmi szervezet legutóbbi kiadványában már százezer ember tragikus érintettségét jelzi.

Csernobil iszonyatának huszadik évfordulójára sokan gondoltak, köztük az egyházak is; az Egyházak Világtanácsának Igazságosság, Béke és Teremtés Bizottsága közös imádkozásra szóló felhívást adott ki. A Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság vezetői azonnal vállalták az ebben való részvételt. A nagy jelentőségű ökumenikus alkalomra – emlékimaestre –

április 30-án, vasárnap 16 óratól kerül sor a budavári evangélikus templomban. Így emléksznünk arra a mintegy nyolcezer emberre, akik a katasztrófa következtében haltak meg. Az imaest meditációjának alapjául Ammaria Schröternek, a németországi Jézus-közösség művész tagjának a képe szolgál.

A Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend az emlékeztet alkalmából szeretettel fordul mindenkihez, pártállásra való tekintet nélkül, és különösképpen felhívja Krisztus-hívó testvéreink figyelmét a környezetvédelem hiből fakadó kötelezettségére. Erről fog szólni az alkalmon a hazánkban korábban zajlott „Csernobil-per” egyik – hivatása szerint orvos – szakértője. Határozott szándékunk ez alkalommal is a minél teljesebb ökumenikus szolgálat biztosítása.

■ SZÉCHEY BÉLA

HIRDETÉS

Számítógépes oktatás lelkészek és segítők részére

A 2006 tavaszára korábban meghirdetett tanfolyamok közül néhányat lemondunk, és új időpontokat hirdetünk meg. Az eredeti időpontban nem tartjuk meg a Szöveg 1., Szöveg 2., Süni és Linux elnevezésű tanfolyamokat, részben a jelentkezők alacsony száma, illetve időpontütközés miatt. A szövegszerkesztési tanfolyamokra új időpontokat hirdetünk meg:

2006. május 11. – Alapfokú szövegszerkesztés (Szöveg 1.)

A szövegszerkesztést rendszerbe állítva magyarázzuk el. Nemcsak az egyes gombok és menüpontok jelentéséről lesz szó, hanem a helyes munkamenetről és a szövegszerkesztés logikájáról, formázási egységeiről is.

2006. május 18. – Haladó szövegszerkesztés (Szöveg 2.)

A Szöveg 1. tanfolyam anyagára építve összetett feladatokat hajtunk végre, illetve a hozzájuk szükséges eszközök használatát tanuljuk meg: fejlécek, sablonok, stílusok használata és körlevelek készítése.

A tanfolyamok egynaposak, 9.30-tól 17 óráig tartanak. Helyszín: az Üllői út 24. szám alatti épület 2. emeleti tárgyalója.

Előzetes jelentkezés szükséges Csüllög Péter rendszergazdánál (tel.: 20/8242-012, e-mail: Peter.Csullog@lutheran.hu).

Egy tanfolyamon legfeljebb 10 fő vehet részt. A tanfolyami díj (mely az ebédet is magában foglalja) 2500 Ft. Az útiköltséget a résztvevők állják vagy gyülekezetük fizeti (az országos egyház nem nyújt költségtérítést).

A gépkocsival érkezőknek sajnos nem tudunk parkolási lehetőséget biztosítani az Üllői út 24.-ben. Parkolás céljából javasoljuk a városszéli nagyobb parkolókat, majd a tömegközlekedés használatát. A környező utcák őrözött parkolóiban korlátozott számban, díjfizetés ellenében lehet parkolni. őrözött parkoló található a Mária utcában, a Bródy Sándor utcában és a Corvin mozi mögött.

Kirándult a hívek egynegyede

Gyülekezeteinkből – Ambrózfalváról, Pitvarosról és Csanádalbertiből – népes csapat vett részt múlt hétvégén a csabacsüdi egyházmegyei gyermeknapon. Ahhoz képest, hogy tavaly a hasonló rendezvényre ezekből a gyülekezetekből még senki sem ment el, igencsak örvendetesnek mondható, hogy most harmincnyegen érezték „indítást” a kirándulásra. Ez a létszám ugyanis pontosan egynegyede (!) a gyülekezetek választói névjegyzékében szereplő hívek számának. Több hittanos sikerrel „csábította el” édesanyját, nagyszüleit, testvéreit is az eseményre. Voltak, akik felnőtt gyülekezeti tagként társultak örömmel a gyermekekhez, de jelen volt egy óvodapedagógus is. A csabacsüdiek végtelen szeretettel és gazdag programmal fogadták vendégeiket ezen a csodálatos napon, amely remélhetőleg nemcsak szép, de áldott emlék is marad a résztvevők számára.

■ V. Zs.

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Köszönet az ajándékműsorért

Ismét eljött hozzánk a ceglédi református nagytemplom Forrás kórusa Győre Sándor énekkarvezetővel. Először karácsony előtt szerepeltek nálunk. Gyönyörű kóruskoncertjük máig emlékezetes maradt számunkra. Nagyon örültünk, hogy újra megörvendeztettek bennünket.

Természetesen ismét szép műsort hoztak. Az énekszámokat az *Erőm és énekem az Úr című gyűjteményből* válogatták. A „Hála, hogy itt a csendes reggel” kezdetű ének volt a bevezetés. Ezt tizenkét szebbnél szebb énekszám követte. „Ó, halld meg imám”; „Néha együtt vagyunk”; „Uram, közel voltam hozzád”; „Te csak az Istennek országát keresd” – és még sorolhatnám. Élénkítőleg hatott, hogy a 12. énekszámot („Ne félj, ne aggódj, ne sírj, ne bánkódj, ha tiéd Isten, tiéd már minden...”; taizéi ének) a közönség a kórusal együtt énekelte. Szatmári Gábor kórustag, a Cegléd Rádió 88 szerkesztő-műsorvezetője ismét színesítette a kórus néhány énekszámát szép furulyajátékával.

Lelelkítőden szép ajándékműsort kaptunk virágvasárnapra. Úgy éreztük, hogy a köszönetünk mellett nyomatékosabban is ki kell fejeznünk halás örömmünket. *Lőrincz Mária*, a kolozsvári opera volt tagja pár hete lakótársunk a szeretetotthonban. „Hadd jöjjenek én...” kezdetű gyönyörű szólóénekével mindnyájunk nevében megköszönte a kórusnak a szereplést.

A szeretetotthon nevében kérjük a Forrás kórust, hogy hamarosan újra részesítsenek bennünket a múlt vasárnapéhoz hasonló élvezetben.

BARTH GYÖRGYNÉ (Káldy Zoltán Evangélikus Szeretotthon, Albertirsa)

A hittanverseny feladatok megoldásai

► **Múlt heti számunk gyermekmellékletében (Napos oldalak, 6–7. oldal) hittanversenyek feladataiból közöltünk válogatást. Az alábbiakban a feladványok helyes megfejtései olvashatók.**

Labirintus – A helyes kapu a 3. Az idézet: „De bizony ez is vele volt, hiszen ő is Galileából való!” A történet: Péter megtagadja Jézust.

Mondatfejtés – A) Legeltesd az én juhaimat. Történet: Péter megbízása. B) Nem ismerem ezt az embert. Történet: Péter megtagadja Jézust. C) De azok közül, akik hallgatták az igét, sokan hittek. Történet: Péter és Jánost börtönbe vetik. D) Ellenben sok elsőből lesz utolsó, és sok utolsóból lesz első. Történet: a tanítványok jutalma.

Történetkeveredés – Kicsiknek: 1) Jákób – Ábrahám története. 2) Aranyborjú – Babel. 3) Ézsau és Jákób – Kain és Ábel. Nagyoknak: 1) Mózes (aranyborjú) – Ábrahám (Sodoma). 2) Mózes – Jákób.

Kik küldhették volna ezeket a táviratokat? – Málkus, a főpap szolgálója; a gonosz szolgáló; a gazdag ifjú; a Péter és János által meggyógyított sánta ember; Júdas; Simon Péter; Zebedeus.

Mondatkiegészítés – 1) „alamizsnáért”; 2) „kosarat”; „öt”; 3) „apostoloknak”; 4) „juhaimat”.

Igaz-hamis: 1 – C; 2 – A; 3 – D; 4 – B; 5 – D; 6 – A; 7 – D; 8 – C.

Összekötőjáték – Az ábrán egy 153-as szám és egy hal képe látható. A történet helyszíne a Tibériás-tenger (Jézus megjelenik a Tibériás-tengernél: a nagy halfogás – Jn 21,1–14). Jézus ekkor jelent meg harmadszor.

Keresztrejtés – Vízszintes: 1) „húsvéti vacsorát”; 2) „Kapernaumban”; 3) „Salamon csarnokában”. Függőleges: 1) „hatalmat”; 2) „veréb”; 3) „hal”; 4) „sátrat”; 5) „Máté”. Megfejtés: „vallástétel”.

■ MÁDY ERZSÉBET gyermekreferens

HIRDETÉS

Pályázat óvodavezetői állásra

A Várpalotai Evangélikus Egyházközség presbitériuma pályázatot hirdet az Evangélikus Keresztény Óvoda vezetői állására.

Képesítési és egyéb feltételek:

- a munkakör betöltéséhez szükséges felsőfokú végzettség;
- legalább 5 éves szakmai gyakorlat (a szakvizsgával egyenértékű szakirányú vezetői szakképzés előnyt jelent);
- a jelentkező legyen evangélikus vallású, konfirmált, és legalább 5 éve a MEE tagja;
- lelkeszi ajánlás.

A pályázat benyújtásának határideje: 2006. május 28.

A pályázat elbírálásának határideje: 2006. július 23.

Az állás elfoglalásának ideje: 2006. augusztus 17.

A megbízás időtartama: 6 évre szóló szerződés, amely egyidejűleg határozatlan időre szóló óvónői viszonyt jelent.

Felvilágosítás a részletes pályázati feltételekről a Várpalotai Evangélikus Egyházközség Lelkeszi Hivatalában kapható (8100 Várpalota, Thúry György tér 1.; tel.: 88/582-240; 20/824-3478; e-mail: varpalota@lutheran.hu).

SZERETETVENDÉGSÉGRE...

Kakaós túrós

Hozzávalók

A tésztához: 40 dkg rétesliszt, 25 dkg porcukor, 1 db Liga margarin, 1 db tojássárgája, fél csomag sütőpor, 3 evőkanál kakaó.

A töltelékhez: 1 kg túró, 3 db tojássárgája, 10 dkg mazsola, 20 dkg porcukor, 4 tojásfehérje habbá verve.

A tésztához valót összegyűrjük, majd egy maroknyi tésztát félretereszünk. A töltelék hozzávalóit összekeverjük, a végén pedig hozzáadjuk a habbá vert tojásfehérjét.

A tésztát előzetesen kinyújthatjuk a teps méretére, de ne ijedjünk meg, ha a

FOTO: BODA ZSUZSA

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Kereszténység a mai Kínában – e témáról tart előadást Aiming Wang nankingi protestáns lelkész, a Kínai Keresztény Tanács képviselője az Ökumenikus Tanulmányi Központ közgyűlésén, amely május 4-én, csütörtökön 14 órakor kezdődik a budapesti Ráday Kollégiumban (IX., Ráday u. 28.). Az ügyintéző tanácskozást követően hangzik el a kínai keresztényeknek és egyházaknak az egész világot érdeklő, rohamos fejlődéséről szóló beszámoló. A várhatóan élénk eszmecsere szerzetvendégség zárja. A közgyűlés mindenki számára nyitott; Önt is szeretettel hívja és várja rá az Ökumenikus Tanulmányi Központ.

Következő számunkból:

TAMÁSKODÁS

címmel lapunk múlt heti számában közöltük Murányi László és Ittész János elnök-püspök levélváltását a Tamás-mise létjogosultságáról. Miként az várható volt, olvasóink közül többeket is írásra készítetett a lapunk hasábjain is napvilágot látott polémia. A legérdekesebb hozzászólásokból jövő heti számunkban tervezzük átnyújtani egy bővebb összeállítást.

Egyházközségek

Evangélikus Nők Klubja következő alkalmát május 6-án, szombaton 10 órai kezdettel tartjuk az Országos Egyházi Iroda földszinti termében (Budapest VIII., Üllői út 24.). Az alkalmon dr. Kertész Botond tart előadást *Evangélikus nők a 19. században* címmel. Mindenkit szeretettel hív és vár a Női Missziói Szolgálat!

Egyházunk Női Missziói Szolgálat asszonyhétvégét rendez Révfülöpon, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban május 26. és 28. között *Az Úr közel címmel*. (Az alkalom 26-án vacsorával kezdődik, és 28-án ebéddel fejeződik be.) A jelentkezéseket május 5-ig kérjük eljuttatni a Női Missziói Szolgálat címére: 1085 Budapest, Üllői út 24. Érdeklődni a következő mobilszámom lehet: 20/824-2791.

A héten a következő gyülekezetekért imádkozunk: Somlószőlős (vasárnap); Nádasd (hétfő); Gyórszemere (kedd); Lucfalva (szerda); Tápiószentmárton (csütörtök); Tótkomlós (péntek); Kecskemét (szombat).
A Lutheránus Megújulás által szervezett imamozgalmat

APRÓHIRDETÉS

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnék. Tel.: 1/340-8016.

Nyelvi táborok Angliában, Svájcban. Tel.: 1/276-9675, www.gabonagamag.hu.

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszé a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Múvek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Pál írja: *Én tehát, miután hallottam az Úr Jézusba vetett hitetekről és a bennetek minden szent iránt megnyilvánuló szeretetről, szüntelenül hálát adok értetek, amikor megemlékezem rólatok imádságaimban.* Ef 1,15–16 (Zsolt 150,2; Jn 10,11–16/27–30; 1Pt 2,21–25; Zsolt 55) Pál szívén viseli az efebuzsbeli gyülekezet tagjainak életét, hitéletét. Hálát ad és imádkozik értük. De nemcsak a hitben erősekkért, hanem azokért is, akik egyelőre tapogatóznak az Isten-keresésben. Milyen példamutató ez! Nem kibeszéli, hanem imádságban viszi őket Isten elé. Nekünk is imádkoznunk kell egymásért – nemcsak azokért, akik hittestvéreink, hanem mindazokért is, akik látóköriünkbe esnek. Vajon hányan vannak közöttük, akik rászorulnak a mi könyörgő imádságunkra? Sokszor a legtöbb, amit tehetünk, hogy imádkozunk értük.

Hétfő

Jaj azoknak, akik azt mondják, hogy a rossz jó, és a jó rossz, és akik azt állítják, hogy a sötétség világság, és a világság sötétség. Ézs 5,20 (1Jn 1,7; 4Móz 27,12–14/15–23; 1Jn 3,1–10) Ma különösen is nagy hangsúlyt kapnak ezek a szavak. Hiszen sokan úgy próbálnak elsimítani egyre több problémát és kényes kérdést, hogy a rosszat állítják be értékesnek, és a jót elítélendőnek. Sokakat a rosszként hangoztatott jót, másokat viszont a jónak mondott rossz irritál. Isten igéje Ízsaiás próféta szavain keresztül egyáltalán nem arról szól, hogy ez a magatartás helyes, és ily módon el lehet tussolni a bűnt. Az igevers elején a „jaj” szó mindennél többet elárul. Jaj azoknak, akik megtévesztik az embereket. És Urunk nem tesz különbséget kis füllenés és nagy történelemhamisítás között.

Kedd

Jézus ezt mondta Mártának: *„Nem mondtam-e neked, hogy ha hiszel, meglátod az Isten dicsőségét?”* Jn 11,40 (Hós 11,3; 1Kor 4,9–16; 1Jn 3,11–18) A Lázár sírjához siető Jézus szavait Márta emberei ésszel fogadja. Nem akarja megnyitni a sírt Jézus előtt, hiszen testvére holtteste nyegedik napja van benne, és az enyészet hatása már minden bizalommal érezhető. Óvja őt a keserű tényről, a szomorú valóságtól. Jézus szelid hangon megnyugtatója az aggódó nővért, hogy neki van hatalma a halál felett. Lehet, hogy sokan mi is Mártához hasonlóan gondolkodunk. De ezzel csupán Isten hatalmát kicsinyítjük le. Ha sikerül legyőznünk kishitűségünket, számunkra is üzeneté válik az ige mondanivalója. Ha hiszünk, lelki szemünkkel már e földön meglátjuk Isten dicsőségét.

Szerda

Nem tudjuk, mit tegyünk, csak rád tekintünk. 2Krn 20,12c (Jn 5, 24; Jn 17,20–26; 1Jn 3,19–24) Jósafát olyan harci sereggel néz szembe, amellyel emberi számítások szerint teljesen reménytelen szembeszállnia. Biztos a vereség, a teljes megsemmisülés. Nem tudja, mitévő legyen. Úgy tűnik, hogy a gyáva hadvezér fohásza szólal meg szavaiban. Pedig ő a legtöbbet teszi, amikor Istenre tekint. Ezt ma az emberek zöme az utolsó helyre tenné a teendői – pontosabban a tehetetlenségei – listáján. Az a bizonyos „csak” szó válik a legfontosabbá, mert ez a legtöbb, amit tehet. Vajon mi tudunk-e így tekinteni Isten gondviselésére életünk nehéz szakaszaiban?

Csütörtök

Gyűlöljétek a rosszat, szeressétek a jót, szerezzetek érdemért a törvénynek a kapuban! Talán megkegyelmez az Úr, a Seregek Istene. Ám 5,15 (Ef 4,23–24; Ef 4,8–10/11–16; 1Jn 4,1–6) Ma Magyarországon soha nem látott mértékben képeznek jogászokat. Ebből az következhethetne, hogy egyre több törvénytisztelő állampolgár él hazánkban. A tapasztalat mégis azt mutatja, hogy a jogtalanság elképesztő méreteket ölt. Komolyan kellene vennünk mai igény figyelmeztetését. Ha megtartjuk Isten törvényét, és nem kikapukat keresünk rajta, vagy félreértelmezzük, akkor egyúttal a világi törvényeknek is érdem szerzünk. És akkor van reményünk arra, hogy megkegyelmez nekünk az Úr, és valóban egy szebb jövő tekint ránk.

Péntek

Sóvárogva tekintek ígéretedre: Mikor vigasztalsz meg engem? Zsolt 119,82 (2Kor 1,7; Mt 26,30–35; 1Jn 4,7–16a) A zsolotáró hallott már Isten irgalmas tetteiről. De azt szeretné, ha ő is meg tapasztalhatná vigasztalását. A sóvárgó tekintet a bizakodással teli várakozásra utal. Bizonyára mi is voltunk már – esetleg éppen most vagyunk – ilyen helyzetben. Ha már átéltük az ő vigasztalását, akkor abból ismét erőt meríthetünk. Ha pedig még csak hallottunk róla, akkor fogalmazódjék meg a mi ajkunkon is ez a sóvárgó fohász.

Szombat

Mind Ezek arra várnak, hogy idejében adj nekik eledelt. Ha adsz nekik, szedegetnek, ha bőkezű vagy, jóllaknak javaiddal. Zsolt 104,27–28 (Lk 11,3; Jn 14,1–6; 1Jn 4,16b–21) Mai zsolotárversünk arra hívja fel a figyelmünket, hogy bármennyire a saját kezünkben érezzük is a sorsunkat, mégis Isten kezében van az életünk. Az ember- és állatvilág is az Úrtól vár gondviselést, táplálékot. Ha be mernénk látni, hogy egyedül tőle kapunk mindent az életben, akkor másképpen alakulna az egyes emberek és a világ sorsa is.

■ MENYES GYULA

Szeretettel tájékoztatjuk gyülekezeteinket, hogy a húsvét ünnepe utáni második vasárnap (április 30.) offertóriumra az ifjúsági munka támogatását vizsgálja. Kérjük, adakozó szeretettel segítsék az ügyet.

HÍRDETÉS

Szeretettel kérjük evangélikus testvéreinket, hogy támogassák adójuk 1%-ának felajánlásával a Bethesda Kórház Alapítványt!

2006-ban az intenzív osztály betegfigyelő monitorainak cseréjéhez kérjük segítségüket, felajánlásukat. Köszönjük!

Adószámunk: 18042539-1-42.

ÚJ HARANGOT RENDELJEN IFJ. FARKAS TITUSZTÓL

MINDEN MÉRETBEN A LEGKEDVEZŐBB ÁRON 30 KG-TÓL 11 000 KG-IG
Kiváló minőség, kitűnő kidolgozás, kedvező ár, hangzásra öntve!
Harangvillamosítás, harangtartóállvány-készítés, programozóórák, harangvezérlés telefonról, toronyóra-készítés, -szerelés, alkatrészfeldolgozás.
REFERENCIA 400 TEMPLOMBÓL!

Harangszó 2003 Bt.
Ifj. Farkas Titusz

2200 Monor, Kistói út 26. Tel.: 30/371-9696, fax: 29/410-119
A Harangszó 2003 Bt. a Dévai Szent Ferenc Alapítvány támogatója.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból április 30-tól május 7-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.15 / Duna Tv Noé bárkája (kanadai mese, 1994) (48') 8.25 / Kossuth rádió Édes anyanyelvünk (5') 12.05 / Duna Tv Élő egyház (26') 14.35 / Duna Tv A reneszánsz titkai 7/7. rész: Gutenberg találmánya (angol ismeretterjesztő sorozat, 1999) (30') 14.45 / mtv Örömhír. A baptista egyház műsora (26') 15.04 / Kossuth rádió Kard és kereszt (31') 20.47 / Kossuth rádió Bertold Brecht: Kurázsi mama Közvetítés a Madách Színház-ból (1958)	6.00 / Hallmark Kezdetben vala (amerikai film, 2000) 1. rész 13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház féléórásja Bemutatjuk Pröhle Gergely új országos felügyelőt. 19.17 / Bartók rádió Barátságos bölcsességek Dr. Ötvös László debreceni református lelkész (30') 20.00 / PAX Mit ér az ember, ha... tévés? Cselényi László, a Duna Tv elnöke 20.30 / Duna II. Autonómia Új Eldorádó (magyar dokumentumfilm, 2004) (76') 21.35 / Kossuth rádió Értsünk szót! (25')	6.00 / Hallmark Kezdetben vala (amerikai film, 2000) 2. rész 9.00 / Duna Tv Isten kezében (ism.) (26') 13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A katolikus egyház féléórásja 15.00 / PAX Rozetta, 7. rész (ZMC – 34') 16.24 / mtv Maradj velünk Találkozás Jézussal (6') 20.00 / ViasatHistory Művészóriások Michelangelo, Dürer (60') 21.05 / Kossuth rádió Nemzetközi vallási híradó (30') 22.20 / Duna Tv Megaláztatott és megszorítottak (olasz-orsz. játékfilm) (100')	11.20 / Kossuth rádió Tetten ért szavak (15') 12.15 / PAX Egyház és állam 10. rész: Hévíztől Hajdúdorogig (40') 13.30 / Kossuth rádió „Te benned bízunk eleitől fogva...” A református egyház féléórásja 15.40 / Bartók rádió Hitélet és történelem Bevezetés az iszlám világába 3. rész (20') 16.20 / mtv Evangélikus ifjúsági műsor Teológusok beszélgetnek dr. Varga Gyöngyi lelkész vezetésével (10') 21.30 / Filmmúzeum A beszélő köntös (magyar történelmi film, 1941) (92')
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
5.25 / mtv és m2 A Hajnali gondolatok mai adásában Bence Imre evangélikus lelkészt hallhatjuk. 8.30 / Duna Tv Élő egyház (ism.) (26') 12.15 / PAX Egyház és állam 11. rész: Ahány kisegyház, annyi zsongpont 20.35 / Kossuth rádió A magyar nyelv hete „Már megint egy közhely...” Beszélgetés Elmer Istvánnal, a könyv szerzőjével (25') 21.04 / Petőfi rádió Mindentudás Egyeteme Hogyan lehet egyszerre játékos és tudományos a fizika? Különleges előadás a Csodák Palotájában. (ism.)	6.00 / Hallmark Az otthon két ege (amerikai dráma, 2001) 8.30 / ViasatHistory Művészóriások Peter Brueghel (30') 9.35 / PAX Rozetta, 9. rész (ZMC – 31') 12.06 / Bartók rádió A zongora ünnepe keleten, 2005 Hauser Adrienne zongorázik (39') 19.00 / PAX A bennünk élő mítosz 7. rész: Az idő (60') 19.25 / Bartók rádió Weber: A bűvös vadász Háromfelvonásos opera 23.15 / Duna II. Autonómia Lajtha László: Mise fríg hangnemben (45')	6.03 / Petőfi rádió A szeretet közösségei. Látogatás a debreceni nagyverdei református gyülekezetben (27') 12.05 / Duna Tv Isten kezében Idén 475 éves a Pápai Református Kollégium, és tíz éve annak, hogy újraindult a teológiai akadémia a városban... (26') 13.10 / Duna Tv Óz, a csodák csodája (amerikai film, 1939) (98') 15.20 / Duna Tv Konrad Adenauer – Európa alapító atyja (német dokumentumfilm, 1994) (43') 20.00 / PAX Luther Omnibusz 2005 (ZMC – 57')	8.05 / Bartók rádió Bach orgonaműveiből (60') 10.04 / Kossuth rádió Istentisztelet közvetítése Tiszakécskéről, a református templomból Igétek hirdet Hegedűs Béla esperes. (56') 12.05 / Duna Tv Élő egyház (26') 13.04 / Kossuth rádió Névjegy. Mattesz Csilla gyógyszerésznő (51') 14.45 / mtv Örömhír. A református egyház műsora (26') 19.30 / Duna Tv Gólyamese (magyar dokumentumfilm, 2005) (56') 22.05 / mtv Darvak szerelmese (német film, 2002) (90')

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Györi Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobszoni Sándor (sander.dobszoni@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), dr. Ecsedi Zsuzsanna – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Köhát Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohat@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu)

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu)

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt.
Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2145 Ft, fél évre 4290 Ft, egy évre 8580 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (16 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írások tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.